

ALVERZOENING

TOEGELICHT EN VERDEDIGD

A. Lukkien & A. Oosterhuis

Alverzoening

—

Toegelicht en verdedigd

door

A. Lukkien en A. Oosterhuis

Aan den Lezer.

Wat bereikt God met Zijn schepping? Dat een deel van Zijn schepselen gelukkig wordt en dat het grootste deel gepijnigd wordt, zonder dat er een einde aan komt? Of, dat aan het einde der eeuwen al wat Hij geschapen heeft, tot Hem verzoend wordt, zoodat Hij in allen alles is?

Het eerste is het algemeen gevoelen onder de Christenheid; wij meenen, dat de Alverzoening de leer der Schrift is. In dit boekje trachten wij dat aan te toonen, en de bezwaren, die er tegen ingebracht worden, te weerleggen.

We behoeven niet aan te toonen, van hoeveel belang het is, of de geheele schepping verzoend wordt of niet. Het raakt het heil van de schepselen en het raakt de eer van God. Alleen de Schrift kan ons hier licht geven, niet de overleveringen en niet de wijsheid der menschen. Daarom vragen wij den lezer alleen: Toets hetgeen wij zeggen aan de Schrift.

A. L. & A. O.

Alverzoening

door A. Lukkien

“Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben, en uw vijand zult gij haten,” zei de Heer Jezus in Zijn bergrede. (Matth. 5:43.) Laten we er acht op geven, dat dit geen woord is, dat God tot de ouden gezegd heeft. Lev. 19:18 luidt: “Gij zult uw naaste liefhebben gelijk u zelf,” maar de woorden: “Uw vijand zult gij haten,” staan nergens in de wet, de profeten of de psalmen. Dat hadden de mensen aan het Goddelijk gebod toegevoegd, en dat sprak de Heer Jezus tegen. “Maar ik zeg u: Hebt uw vijanden lief.” Daarmee gaf Hij een bevel, dat voor ons gemoed niet gemakkelijk is. Vergelden is gemakkelijker. Maar vergelden wordt reeds in het boek der Spreuken afgekeurd: “Zeg niet: Gelijk als hij mij gedaan heeft, zal ik hem doen; ik zal een ieder vergelden naar zijn werk.” (Spr. 24:29.) Maar bidden voor wie ons geweld doen en ons vervolgen, dat kan alleen Gods genade ons leeren. De Heer Jezus zelf deed het: “Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen!” (Luk. 23:34.) Stefanus leerde het van Hem: “Heer, reken hun deze zonde niet toe.” (Hand. 7:60.) Paulus leerde het: “Wij worden gelasterd en wij bidden.” (1 Kor. 4:10.)

Wat ons moet bewegen om den vijand lief te hebben, dat is de liefde van God. “Opdat gij kinderen moogt zijn van uw Vader, die in de hemelen is, want Hij doet Zijn zoon opgaan over boozen en goeden, en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.” (Matth. 5:45.)

Den naaste liefhebben, dat kan ook de tollenaar wel, maar de discipel moet meer kunnen. Hij moet volmaakt worden. Immers de Vader in de hemelen is volmaakt, volmaakt ook in Zijn liefde.

“God is liefde.” Er staat niet in de Schrift, dat God rechtvaardigheid is, of barmhartigheid, of macht, of wijsheid. Er staat alleen van Zijn wezen, dat Hij Geest is, (Joh. 4:24.) en van Zijn hoedanigheden, dat Hij Licht is, (1 Joh. 1:5.) en dat Hij Liefde is. (1 Joh. 4:8 en 16.) En omdat God liefde is, moet ook de discipel liefhebben; omdat God Zijn vijanden liefheeft, moet ook de discipel zegenen wie hem vervloeken, weldoen wie hem haten en bidden voor wie hem geweld aandoen en hem vervolgen.

Omdat God Zijn vijanden liefheeft. Hij is goedertieren over de ondankbaren en boozen. (Luk. 6:35.) Zijn liefde tot de vijanden is het, die ons bewegen moet om ook den vijand lief te hebben.

God is Liefde. Liefde kan kastijden. Liefde van den opvoeder moet kastijden. “Wat zoon is er, dien de vader niet kastijdt?” (Hebr 12:7.) Liefde doet voor een tijd lijden, om voorgoed gelukkig te maken. Maar liefde is in haar kastijding niet wreed. En bovenal: liefde kan niet haten. Licht kan geen duisternis zijn, leven kan geen dood zijn, liefde kan geen haat zijn. Liefde toornt over het kwade, juist omdat zij liefde is. Maar de toorn duurt niet lang. “Een oogenblik is er in Zijn toorn maar een leven in Zijn goedgunstigheid.” (Ps. 30:6.) “Hij zal niet altoos twisten, noch eeuwig den toorn behouden.” (Ps. 103:7.) “Ik zal niet eeuwig twisten en ik zal niet voortdurend verbolgen zijn, want de geest zou van voor mijn aangezicht overstelpt worden, en de zielen, die ik gemaakt heb.” (Jes. 57:16.) Gods barmhartigheid roemt tegen het oordeel. (Jak. 2:13.)

Hoe is met die liefde de voorstelling te rijmen, die de Heidelbergse Catechismus van God geeft? “Hij vertoornt Zich schrikkelijk, beide over de aangeboren en werkelijke zonden, en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen.” (Vr. 10.) “God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig,”

(Vr. 11.) en dan wordt over barmhartigheid niet meer gesproken, enkel over rechtvaardigheid. Het oordeel roemt tegen de barmhartigheid. Dat God toornst tegen de zonde, en dat Hij ze straft, dat leert de Schrift op vele bladzijden, maar dat Hij toornst over de aangeboren zonden, dat leert de Schrift niet. God toornst niet over Zijn eigen werk. Het is immers Zijn bestel, dat wij als zondaren geboren worden. Hij heeft door de ongehoorzaamheid van den eenen mensch, Adam, de velen, alle menschen, tot zondaren gesteld. (Rom. 5:18, 19.) Het is Zijn bestel, dat de dood van Adam tot alle menschen doorgedaan is, weshalve allen zondigen. (Rom. 5:12.) Daarom is het niet waar, dat wij ons zelf in onzen val en verderf gestort hebben, (Ned. Geloofsbelijdenis, art. 16.) en dat we ons zelf door onze eigen schuld in de ellende hebben gestort. (Dordtsche Leerregels, I. 15.)

Volgens de Schrift heeft Adam gezondigd en daarmee den dood gebracht over al zijn nakomelingen. Den dood, maar niet de schuld. “De zoon zal niet dragen de ongerechtigheid des vaders.” (Ezech. 18:20.) Wij dragen de ongerechtigheid van Adam niet. Wij hebben onze eigen zonden; Wij hebben niet gewandeld naar het licht, dat God ons gegeven had, en onze ongerechtigheid is zelfs wel tot vijandschap geworden, die strafwaardig is, maar wij worden niet gestraft voor aangeboren zonden.

En dat God onze zonden straft met eeuwige straf, dat leert de Schrift ook niet, althans indien eeuwig eindeloos beteekent, “Als Hij bedroefd heeft, zoo zal Hij Zich ontfermen, naar de grootheid Zijner goedertierenheid, want Hij plaagt of bedroeft des menschen kinderen niet van harte.” (Klaagl. 3:32,33.) God straft alleen tot verbetering. Zijn straf is kastijding en geen wraak.

Leert de Schrift dan niet de eindeloze verdoemenis?

Ik wil u eerst een vraag doen, lezer: Heeft de leer van de eindeloze verdoemenis U ooit blijdschap gegeven? Hebt gij God er ooit voor gedankt? Hebt ge u wel eens ingedacht, wat het woord zegt? Lichaamspijn lijden en zielekwelling, niet voor een

dag, niet voor een jaar, niet voor een menschenleeftijd, maar zonder einde. De Roomschen hebben een vagevuur uitgevonden, waarin een mensch gevaagd, gelouterd wordt gedurende korter of langer tijd, en daarbij blijft voor den gestrafte altijd de hoop, dat er aan het lijden een einde komt. Maar de leer van de eindeloze verdoemenis kent geen einde, kent geen hoop. Dat blijft een marteling millioenen en millioenen jaren, zonder dat het einde nader komt.

Ik geloof stellig, lezer, dat gij wel eens in uw hart gewenscht hebt, dat er aan het lijden der verdoemden een einde mocht komen, zij het dan door vernietiging. En toen die wensch bij u opkwam, hebt ge het gevoel gehad, dat God toch wel wat heel hard was. Is het niet zoo? Neen, gij wildet dat niet denken, en toch. . . . Lezer, ik geloof niet, dat gij ooit van harte in gestemd hebt met wat de kerkleer zegt: dat God degenen, die Hij met het zaligmakend geloof niet begiftigt, verdoemt en eeuwig straft voor hun ongelooft. (Dordtsche Leerregels, I, 15.) God geeft hun het geloof niet, en dan straft Hij hen, omdat zij het niet hebben.

Wanneer ik gelooven moet aan de eindeloze verdoemenis, zooals de menschen die leeren, dan zou ik het ontzettend vinden, als ik denk aan hen, die eindeloos moeten lijden, maar nog veel vreeselijker zou het mij aangrijpen, als ik me indenken zou, hoe God handelt met de menschen, die Hij geschapen heeft. Ik zou er toe komen, God te haten, die menschen scheidt om ze tot in het oneindige ongelukkig te maken, en die ons dan opwekt om onze vijanden lief te hebben, omdat Hij dat ook doet.

Lezer, ik wil de woorden inhouden, die me voor den geest komen, als ik me den god voorstel, dien de menschen prediken. Neen, mijn woorden zouden niet lasterlijk zijn, want ik zou spreken over een afgod, een god, dien de menschen gemaakt hebben. Dien zou ik smalen, en niet den God en Vader van onzen Heer Jezus Christus.

Weet ge, wat het geval is? Satan heeft zijn eigen beeld geteekend, en tot de menschen gezegd: Kijk, zoo is God. En God

heeft Zijn eigen beeld gegeven in Christus, en tot de menschen gezegd: Kijk, zoo ben ik. Wien zullen we gelooven?

Wanneer ik zoo telkens er op terug kom, dat de Schrift de eindelooze verdoemenis niet leert, dan is dat bovenal, omdat deze leer het karakter van God aantast. Ze stelt Hem voor als een wreedaard, die de menschen wel uit de macht der zonde kan verlossen, maar het niet wil, of als een machteloze, die de menschen wel gaarne zou willen verlossen, maar het niet kan. Ik wilde u zoo gaarne de blijdschap doen smaken, die ik ken, sedert ik de Schrift geloof en niet meer de overleveringen der menschen; de blijdschap, dat God allen, die Hij tot zondaren gesteld heeft, ook tot rechtvaardigen zal stellen; (Rom. 5.) dat Hij allen, die in Adam sterven, in Christus levend zal maken; (1 Kor. 15.) dat Hij al wat Hij in Christus' geschapen heeft, ook door Christus tot Zich zelf zal verzoenen. (Kol. 1.)

Rom. 5:12 tot 19 leert, dat alle menschen eenmaal tot rechtvaardigen zullen worden gesteld. Zooals uit de voorgaande hoofdstukken blijkt, beteekent gerechtvaardigd worden niet, dat de mensch rechtvaardig wordt, maar dat de gerechtigheid van Christus hem wordt toegerekend. Het is dus niet een verandering van karakter, maar een verandering van positie. In plaats dat God den mensch rekent voor een zondaar, rekent Hij hen voor een rechtvaardige. En Rom. 5 zegt dat van alle menschen.

De volzin van Rom. 5:12 is niet af. "Daarom, gelijk door één mensch de zonde in de wereld gekomen is en door de zonde de dood, en alzoo de dood tot alle menschen doorgegaan is, weshalve allen zondigen. . . ." Op dit: gelijk, behoort te volgen: alzoo ook, en dat volgt ook, maar pas in het 18e vers. Paulus valt hier — zooals hij zoo dikwijls doet — zich zelf in de rede en schrijft een tusschenzin in vers 13 tot 17. In vers 12 zegt hij, dat de dood van Adam tot alle menschen doorgegaan is, en dat ze daarom allen zondaren zijn geworden. Ze sterven allen, omdat ze den dood van Adam geërfd hebben; niet omdat ze allen persoonlijk

zondigen, zooals nieuwe vertalingen zeggen. Paulus spreekt dat tegen in vers 13 en 14. Hij zegt: de menschen tusschen Adam en Mozes werden niet met den dood gestraft, omdat ze zondigden, want de zonde werd hun niet toegerekend. Toch stierven ze. Waarom? Omdat de dood van Adam tot hen doorgedaan is. En dat, zegt Paulus aan het slot van vers 14, dat is een voorbeeld — een type, staat er in het Grieksch — van wat komen zou. En voor Paulus den volzin van vers 12 voltooit, geeft hij in vers 15, 16 en 17 nog twee opzichten, waarin het werk van Christus veel meer is dan de daad van Adam. Dan eindelijk komt hij in vers 18 en 19 tot de gelijkstelling.

Gelijk als in vers 12, *alzo ook* in vers 18. We moeten in vers 18 de woorden weglaten, die in het Grieksch niet staan, en die de Statenvertaling daarom cursief heeft gedrukt. Dan lezen we: “Zoo dan, gelijk door één misdaad over alle menschen tot veroordeeling, alzo ook door één rechtvaardigheid over alle menschen tot levensrechtvaardiging.” Die ééne misdaad is de ongehoorzaamheid van Adam, en die bracht over alle menschen veroordeeling. Ze werden veroordeeld. zegt vers 12, om stervelingen en dus zondaren te zijn. De schuld van Adam komt niet over alle menschen tot veroordeeling — dat staat er niet; dat hebben de vertalers er bij geschreven, evenals ze ook de schuld hebben ingeschreven in vers 16. Ge kunt dat in uw Bijbel zien aan de cursieve woorden, En als we vers 12 lezen, dan weten we, wat over alle menschen gekomen is.

Alzo ook. Adam was een type van Christus. Hij was de eerste mensch en Christus de tweede. Maar Adam geleet slechts in, een enkel opzicht op Christus. *Gelijk als* door de ééne misdaad van Adam dood en zonde doorgingen tot alle menschen, *alzo ook* is het door één rechtvaardigheid over alle menschen tot levensrechtvaardiging. Daarin bestaat de overeenkomst. Van Adam op alle menschen dood en zonde; van Christus op alle menschen leven en rechtvaardigheid.

Een paar opmerkingen:

1. Wat Paulus hier leert, bevestigt hij niet door aanhalingen uit het Oude Testament. Van hoofdstuk 4 tot hoofdstuk 8:39 wordt alleen aangehaald, dat de wet zegt: Gij zult niet begeeren. (7:7.) Paulus spreekt hier dus over wat aan de profeten niet geopenbaard is. Wat we hier lezen, gaat buiten Israel om.

2. Hier wordt ook niet gesproken over geloof. Het woord geloof wordt het laatst genoemd in Rom. 5:1 en 2, en dan niet weer voor Rom. 9:30.

3. Abraham wordt in dit gedeelte niet genoemd, maar Adam. Bij Abraham zijn we op het terrein van het geloof en van de verkiezing; bij Adam zijn we op het terrein van de geheele menschheid. Abraham is de vader der geloovigen; Adam is de vader der menschen.

Het gaat in deze verzen dus niet over het geloof van de gemeente; ook niet over de uitverkiezing van de gemeente uit de menschheid of van Israel uit de volken; het gaat, zooals in vers 12 en vers 18 staat, over alle menschen. Maar daarbij zijn die menschen niet actief, maar passief. Er wordt niet gesproken over wat ze doen, maar over wat met hen gedaan wordt. Van Adam krijgen ze dood en zonde, van Christus leven en rechtvaardigheid. Het gaat hier over twee personen, die beide de ééne mensch worden genoemd in de verzen 12,15,17 en 19. Wat de eerste ééne mensch doet, daarvan ondervinden alle menschen de gevolgen, en wat de andere ééne Mensch doet, daarvan ondervinden evenzeer alle menschen de gevolgen.

Zoo heeft God het gewild, zegt vers 19. God heeft door de ongehoorzaamheid van Adam allen tot zondaren gesteld. God heeft ons niet allen weer één voor één voor den boom der kennis geplaatst, opdat we zelf zouden kiezen, of we zondaren of rechtvaardigen wilden zijn, maar God heeft ons door de ongehoorzaamheid van den éénen mensch tot zondaren gesteld. Allen zonder uitzondering.

Het woord velen in vers 19, moet ons niet in de war brengen. Dat is in de Statenvertaling een kleine fout. Er staat in het Grieksch niet: velen, maar: *de* velen, en dat woord *de* wijst aan; er blijkt uit, dat de velen in vers 19 dezelfde zijn als alle menschen in vers 18. De tegenstelling is niet tusschen velen en weinigen of allen, maar tusschen den éénen en de velen. De velen ondervinden de gevolgen van wat de éénen doet, ten kwade en ten goede.¹

Maar gelijk — alzo ook. God zal door de gehoorzaamheid van den eenen Mensch Christus de velen tot rechtvaardigen stellen. Daar staat in het Grieksch eveneens de velen. De velen zijn de velen, die reeds genoemd zijn, (alle menschen van vers 18.) tot wie door de rechtvaardigheid van Christus levensrechtvaardiging komt. Die velen zullen tot rechtvaardigen gesteld worden.

Dat alle menschen tot zondaren gesteld zijn geworden, dat hebben ze zelf niet gekozen; dat is buiten hen omgegaan, al hadden ze er het grootste belang bij: God heeft het in Zijn vrijmacht zoo beschikt, dat alle menschen door de ongehoorzaamheid van Adam tot zondaren gesteld zouden worden. Maar: gelijk — alzo ook. Dat alle menschen tot rechtvaardigen gesteld zullen worden, dat kiezen ze zelf niet; dat gaat buiten hen om, al hebben ze er het grootste belang bij: God heeft het in Zijn vrijmacht zoo beschikt, dat alle menschen door de gehoorzaamheid van Christus tot rechtvaardigen gesteld zullen worden.

Het schijnt wel, dat dit moeilijk te gelooven is; anders zou Rom. 5:19 niet zoo dikwijls verkeerd vertaald worden. De Statenvertaling laat het woord *de* voor velen weg, zoodat men denken kan: Zeer velen zijn tot zondaren gesteld, en ook wel velen worden tot rechtvaardigen gesteld, maar toch niet zoo velen als er tot zondaren gesteld zijn. Hetzelfde kan gezegd worden van de vertaling: talloos velen, die men bij sommige nieuweren vindt.

¹Er wordt hier in Romeinen 5 zo gerekend: *de ene* plus de velen is *allen*.

Verschillende vertalingen laten ook het gesteld worden weg, en schrijven: zijn zondaren geworden, zullen rechtvaardigen worden, alsof men niet durft gelooven, dat God de menschen tot zondaren heeft gesteld, en dat Hij ze tot rechtvaardigen zal stellen. Maar het is bij de vertaling van de Schrift de vraag niet, wat wij durven of niet durven gelooven; het is enkel de vraag, *wat er staat*.

Nu wordt me echter gezegd, dat ik één ding uit het oog verlies. Men zegt mij, dat ik hier moet lezen: de velen, die in Adam zijn, worden tot zondaren gesteld, en de velen, die in Christus zijn, zullen tot rechtvaardigen gesteld worden. Adam en Christus zijn hier verbondshoofden, Adam van het werkverbond, en Christus van het genadeverbond.

Daarop antwoord, ik: 1. Wanneer in de Schrift het woord hoofd in beeldspraak wordt gebruikt, dan betreft het altijd regeering. De man is het hoofd der vrouw; Christus is het Hoofd der gemeente, het Hoofd van alle overheid en macht. Hier echter wordt niet gesproken over de regeering van Christus, maar over Zijn gehoorzaamheid. 2. De uitdrukking verbondshoofd is niet naar de Schrift. God richt Zijn verbond op met Abraham, met Pinehas, met David, met Israel een oud en een nieuw verbond, maar nergens lees ik, dat iemand het hoofd is van zulk een verbond. God verbindt Zich om iets te doen; dan hebben we een verbond. 3. Paulus zegt in Rom. 9:4, dat de verbonden van Israel zijn, en we mogen dus in Rom 5, waar het over alle menschen gaat, niet van een verbond spreken. 4. Er staat in Rom. 5 niets van een verbond, en wij moeten dus in dit verband niet spreken van een verbond. Er staat geen woord in over het zijn in Adam en in Christus, en wij moeten dus ook daarover zwijgen. Wij moeten niets toevoegen aan de woorden, die God ons gegeven heeft.

Nog een opmerking. Volgens sommige uitleggers willen de woorden: over alle menschen, in vers 18 volstrekt niet zeggen, dat alle menschen gerechtvaardigd worden. De verdoemenis, zoo

zeggen zij, strekt zich uit tot alle menschen, hoewel niet allen verdoemd worden, en evenzoo strekt de rechtvaardigheid zich uit tot alle menschen, hoewel niet allen gerechtvaardigd worden. Ook hier echter wordt aan de woorden een onjuiste verklaring gegeven. Het Grieksche woord *eis*, dat in de Statenvertaling weergegeven is door over, beteekent niet: zich uitstrekkend tot, maar beteekent het richting bepalende *in*. Wij hebben in onze taal twee woorden in, het plaatsbepalende en het richting bepalende. bijv. Ik ben in de kamer, ik ga in de kamer. Dat laatste beteekent: Ik ga zoo ver, tot ik in de kamer ben. In het Engelsch zegt men daarvoor into, een Groninger zou zeggen: toe de kamer in. Dat is de beteekenis van het Grieksche *eis*. De veroordeeling gaat zoo ver, tot ze in alle menschen is, en de rechtvaardiging gaat eveneens zoo ver, tot ze in alle menschen is. Het is dus niet zoo, dat de rechtvaardiging in Christus alleen maar voldoende is voor alle menschen, of zoo, dat God wel gaarne zou willen, dat alle menschen gerechtvaardigd worden, maar het is zoo, dat de rechtvaardiging over alle menschen komt, zoodat ze allen gerechtvaardigd worden.

Maar de kerk heeft toch, zoo voert men mij tegen, van oude tijden af de eindelooze verdoemenis geleerd, en ze heeft ze opgenomen in haar belijdenissen, die toch door vrome en geleerde mannen opgesteld zijn. Rom. 5:19 kan dus niet beteekenen, wat het schijnt te beteekenen, dat allen eenmaal tot rechtvaardigen gesteld zullen worden, gelijk allen tot zondaren gesteld zijn geworden. Tot rechtvaardigen worden de uitverkorenen gesteld, maar niet alle menschen.

Ja, het is waar, dat het zoo geleerd wordt door vrome en geleerde mannen. Maar Paulus heeft geprofeteerd: “Er zal een tijd zijn, wanneer zij de gezonde leer niet zullen verdragen, maar zij zullen hun gehoor van de waarheid afwenden en zullen zich keeren tot fabelen.” (2 Tim. 4:4.) En wanneer ik nu wensch te weten, of ik gezonde leer of fabelen voor mij heb, moet ik niet vragen naar de meening van menschen, van kerken of

conciliën, maar moet ik toetsen aan het eenige, dat vaststaat: de letter der Schrift. Ik heb dat geleerd uit art. 7 van de Nederl. Geloofsbelijdenis: “Men mag ook geener menschen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijk stellen met de Goddelijke Schrifturen, noch de gewoonte met de waarheid Gods, want de waarheid is boven alles; noch de groote menigte, noch de oudheid, noch de successie van tijden of personen, noch de conciliën, decreten of besluiten, want alle menschen zijn uit zichzelf leugenaars en ijdelers dan de ijdelheid zelf.”

Wanneer ik dezen regel toepas op Rom. 5:18 en 19, dan kan ik niet anders gelooven, dan dat God door de ongehoorzaamheid van Adam alle menschen tot zondaren heeft gesteld, en dat Hij door de gehoorzaamheid van Christus alle menschen tot rechtvaardigen zal stellen. Ik durf in plaats van de velen niet lezen: de uitverkorenen of de geloovigen, want dat staat er niet; er staat: *de* velen, en dat woord *de* wijst op alle menschen van vers 18. Trouwens Paulus zegt hetzelfde in Rom. 11:32: “God sluit de allen op in ongehoorzaamheid; opdat Hij de allen barmhartig zou zijn.” (Lett. vert.)

Zal ik de Schrift gelooven of de leer, de kerk, de leeraars, de conciliën en synodes? Ik dank God, dat ik de Schrift mag gelooven. Zij leert mij God kennen als den Vader der barmhartigheden en den God aller vertroosting. Rom. 5 leert de rechtvaardiging van alle menschen. Maar dan wordt er dus ook niet één voor eeuwig verdoemd.

Nu zegt intusschen Rom. 5 er niets van, in welken tijd het zal zijn, dat allen tot rechtvaardigen gesteld worden. Nu is het in allen gevalle die tijd niet. Nu, in deze bedeeeling, wordt de mensch door het geloof gerechtvaardigd. (Rom. 3:28.) En aangezien niet allen gelooven, worden ook niet allen gerechtvaardigd.

Maar deze bedeeeling is niet de eenige. Er is een bedeeeling geweest, dat men gerechtvaardigd werd door het doen van de werken der wet. (Rom. 2:13.) In het Evangelie, dat Jakobus en

de twaalf apostelen predikten, werd men gerechtvaardigd uit de werken, en niet alleen uit het geloof. (Jak. 2:24.) We zien dus, dat God in verschillende tijden verschillende middelen gebruikt om de menschen tot rechtvaardigen te stellen: de wet, het geloof, de werken en het geloof samen. Hij kan ook wel andere middelen gebruiken, als het Hem behaagt; Hij kan het ook wel zonder middelen doen.

Dat men de verschillende bedelingen niet uit elkaar heeft gehouden, is oorzaak geweest, dat men Rom. 5:18,19 niet heeft gelezen zooals het er staat. Wanneer dat woord onze bedeling alleen gold, dan zou er bij moeten staan: alle menschen, die gelooven. Maar Rom. 5 spreekt over de tegenstelling Adam en Christus en dus niet alleen over onze bedeling. Zien we op Adam en op Christus, dan hebben we het over de geheele menschheid, die gerechtvaardigd zal worden. In deze bedeling de geloovigen, in een vroegere bedeling de daders der wet, in nog een andere de geloovigen, die naar de wet leven. Ik zou die drie bedelingen willen noemen naar Paulus, Mozes en Jakobus. Dat allen gerechtvaardigd worden, dat ligt nog in de toekomst. Dat zal zijn op nog andere manier, en daarvan zegt de Romeinen-brief niets; die zegt alleen, dat het gebeuren zal. Om er meer van te weten, wenden we ons tot 1 Kor. 15:22-28.

We moeten vers 22 weer zeer nauwkeurig lezen, want sommigen hebben door verplaatsing van de woorden er weer iets anders van gemaakt dan Paulus geschreven heeft. De volgorde is in het Grieksch: “Want gelijk in Adam allen sterven, alzoo ook in Christus allen zullen levend gemaakt worden.” De laatste vier woorden zijn in het Grieksch één woord. In onze taal plaatsen we zullen achter ook: alzoo ook zullen in Christus allen levend gemaakt worden. De Statenvertaling voegt hier het woordje zij bij, waaruit men zou kunnen opmaken, dat er slechts over een groep van menschen gesproken wordt, terwijl de Grieksche tekst zegt: allen. Ook keert de Statenvertaling in beide helften de volgorde om: allen in Adam, allen in Christus, terwijl er staat:

in Adam allen, in Christus allen. Ik wijs hier met zooveel nadruk op, omdat er weer uitleggers zijn, die vertellen, dat allen, die in Adam zijn, sterven, en dat allen, die in Christus zijn, levend gemaakt worden. In een bekenden Uitleg lees ik: “Evenzoo zullen allen in Christus als tot Hem behorende, in Hem samengevat, weer herleven. We weten, dat bij Paulus “in Christus” op de geloovigen slaat.” Men wil dus, dat ik den tekst zoo lees: “Gelijk allen, die in Adam zijn, sterven, alzo zullen ook allen, die in Christus zijn, levend gemaakt worden.” Maar dat staat er niet. De tekst is duidelijk genoeg. In Adam sterven allen, in Christus worden allen levend gemaakt. En dan is het louter willekeur, als iemand beweert: de laatste allen zijn niet allen.

In Adam sterven allen. In den dood van Adam, die door de zonde van Adam in de wereld is gekomen en tot alle menschen is doorgegaan. (Rom. 5:12.) Stervende stierf Adam, en stervende menschen zijn wij allen, niet omdat wij eenmaal zullen sterven, maar omdat wij stervende zijn van onze geboorte aan. Stervende lichamen, zegt Paulus in Rom. 8:11, waar de vertaling heeft: sterfelijke lichamen.

Zoo sterven allen in Adam en zoo zullen allen in Christus levend gemaakt worden. Door de gehoorzaamheid van Christus aan het kruis is de gerechtigheid in de wereld gekomen en door de gerechtigheid het leven, en dat leven gaat tot allen door. Adams ongehoorzaamheid heeft over allen den dood gebracht; Christus' gehoorzaamheid brengt over allen het leven.

Maar dat leven ontvangen niet allen tegelijk. En nu komt de mededeeling, die we nog niet hadden in den Romeinen-brief. “Een iegelijk in zijn orde. De eersteling Christus. Daarna die van Christus zijn, in Zijn tegenwoordigheid,” als Hij opnieuw op aarde tegenwoordig is. We begrijpen daaruit, van welken aard het leven is, dat hier wordt bedoeld. Het is geen levend maken zooals bij Lazarus en den jongeling van Nain en het dochtertje van Jairus, die weer gestorven zijn. Neen, die van Christus zijn, ontvangen als Hij terugkomt, onsterfelijk leven. Het sterfelijke

doet onsterfelijkheid aan en het verderfelijke onverderfelijkheid, zooals Paulus zegt in het 53e vers. Zulk leven heeft Christus; zulk leven ontvangen de Zijnen. Het zal een leven zijn in heiligheid en gerechtigheid, waarbij de zonde voor goed buitengesloten is.

En nu lezen de meeste menschen niet verder. “Daarna zal het einde zijn;” daarbij denken ze aan het einde van de wereld en aan het laatste oordeel. De opstanding van wie in Christus zijn, valt volgens de belijdenissen samen met de opstanding der ongeloofigen en goddeloozen, en dat is het einde. Wie den tekst ten einde leest tot vers 28, weet beter. Het woord daarna in: daarna zal het einde zijn, is hetzelfde als het woord daarna in: daarna die van Christus zijn, en dat laatste daarna omvat nu reeds 1900 jaren. Het tweede daarna omvat dus ook een korter of langer tijdperk, en de tekst zegt, dat er in dat tijdperk heel wat gebeurt. Het einde is, dat Christus het koninkrijk aan God en den Vader overgeeft; dat de Zoon onderworpen wordt aan den Vader. Dat is het einde van de wereldgeschiedenis, het einde van de eeuwen, Vóór dat einde komt, zal Christus alle heerschappij, macht en kracht te niet doen, buiten werking stellen. Hij zal al Zijn vijanden onder Zijn voeten leggen. Er zal dus ten slotte niemand meer regeeren dan Christus alleen, en niemand zal meer tegenstand bieden.

Eén vijand is de laatste: de dood. Maar als we Openb. 20, 21 en 22 lezen, dan zien we, dat lang vóór het einde de dood reeds gestorven is. Op de nieuwe aarde is Christus nog Koning; (22:3.) daar heerschen ook de Zijnen nog als koningen (22:5.) Daar zijn nog Heidenen, die genezing van noode hebben; (22:2.) daar zijn nog koningen der aarde, die hun heerlijkheid en eer brengen in het nieuwe Jerusalem. (21:24.) Daar zijn ook nog menschen in den tweeden dood. (21:8.) Niet meer in den eersten dood. Die is reeds geworpen in den poel des vuurs, dat is in den tweeden dood, vóór de nieuwe aarde begon. (20:14.) De tweede dood is later dan de eerste. Wanneer de dood de laatste vijand is, dan moet dat de tweede dood zijn.

Maar wanneer deze tweede dood te niet wordt gedaan, dan blijft er niemand in den tweeden dood; dan vervalt ook deze buit aan den grooten Overwinnaar. Allen, die in den tweeden dood zijn, worden uit den dood bevrijd; dat is het laatste, wat Christus als Koning doet, en dan zijn dus ook dezen van Hem en ontvangen ze onsterfelijk leven.

Wie zijn het? Allen, die op de vorige aarde nog niet van Christus waren. Openb. 20 vertelt, dat ze allen staan voor den grooten witten troon, om geoordeeld te worden naar hun werken.² En daar is ook een boek des levens. Wie daarin staan, zegt Paulus in Rom. 2: zij, die heerlijkheid en eer en onverderfelijkheid hebben gezocht, en die het goede hebben gedaan. Zij ontvangen het eeusche leven; het leven in de toekomende eeuwen.

Zonder de verdiensten van Christus? Als loon voor hun werken? Een dwaze vraag. Als ik zeg, dat wie gelooft, het eeuwige leven hebben, dan hebben ze het toch ook niet als loon voor hun geloof, zonder de verdienste van Christus? Het behaagde God, in de bedeeling van Sinai den mensch door de wet te rechtvaardigen. Het behaagt Hem, ons te rechtvaardigen door het geloof. Het behaagt Hem degenen, die buiten zijn, de Heidenen, te rechtvaardigen uit de werken, die ze gedaan hebben naar hun geweten en hun verstand, en ook die rechtvaardiging geschiedt uitsluitend door het werk van Christus, die immers alle menschen tot rechtvaardigen zal stellen.

Maar zij, die het kwade gedaan hebben, ontvangen voor den witten troon verbolgenheid en toorn, verdrukking en benauwdheid, (Rom. 2:8,9.) in overeenstemming met hun werken, en worden daarna geworpen in den poel des vuurs, dat is de tweede dood. Wanneer die tweede dood als laatste vijand te niet gedaan, buiten werking gesteld wordt, dan worden ook alle deze het eigendom van Christus. Ook Satan en zijn trawanten, die ook in den poel des vuurs geworpen waren.

En dan komt het einde: dan geeft Christus het koninkrijk over aan den Vader. Alles is te voren aan Hem onderworpen,

²Deze tekst wordt zeer uitgebreid behandeld in "De functie van de Grote Witte Troon" (hoofdstuk 28 van "Het richten van God") van A.E. Knoch. Red.

met uitzondering alleen van den Vader zelf, en nu wordt ook de Zoon zelf onderworpen aan den Vader, die Hem alle dingen onderworpen had. God heeft de eeuwen geschapen door Christus; (Hebr. 1:2; daar staat niet wereld, maar eeuwen.) God heeft Zijn plan der eeuwen gemaakt in Christus. (Ef. 3:11.) Wanneer die eeuwen afgelopen zijn, legt Christus Zijn middelaarsambt neer, en God zal zijn alles in allen.

En dat laatste woord zegt ons, wat het deel zal zijn de velen, die in den tweeden dood geweest zijn.

De eersteling Christus; daarna die van Christus zijn, in Zijn tegenwoordigheid; dat zijn nog niet allen, die in Adam gestorven zijn. Daar blijven nog de velen over, die bij Christus' komst nog niet van Hem zijn, maar die van Hem zullen worden, als de tweede dood te niet gedaan wordt. Dan worden ook dezen in Hem levend gemaakt, gelijk ze ook in Adam gestorven zijn. En dan is God alles ook in dezen.

Zij ontvangen wel de allergrootste genade. Een ander zou zich nog eens willen beroemen op zijn geloof of op zijn werken, maar dezen hebben niets om zich op te beroemen. De gerechtigheid van Christus wordt hun zoo maar toegerekend. Maar is dat ook niet het geval met hen, die door het geloof of door de werken gerechtvaardigd zijn? Ze weten het wel: alle roem is uitgesloten.

In Kol. 3:11 staat, dat in de gemeente Christus alles is in allen. Niemand leest daar: in sommigen. Ieder gelooft, dat Hij in al de leden der gemeente, Griek en Jood, besnijdenis en voorhuid, Barbaar en Skyth, slaaf en vrije, zonder uitzondering, alles is, hun wijsheid, hun rechtvaardiging, hun heiligmaking en verlossing. (1 Kor. 1:30.) Evenzoo is God in 1 Kor. 15:28 alles in allen; in die allen, die in Adam sterven en in Christus levend gemaakt worden, in die allen zal Hij alles zijn. Hun God, hun Vader, hun kracht, hun wijsheid, hun heiligheid, hun rechtvaardigheid. Alles is Hij in allen. En niemand kan uit dit vers lezen, dat Hij in sommigen alles is, en voor de anderen de vertoornde Rechter, die hen pijnigen en martelen zal tot in het

oneindige. Wie dat in dezen tekst leest, gelooft God niet, maar spreekt Hem tegen.

De teksten, die men ter bestrijding van de leer der alverzoening aanhaalt, spreken over oordeel en straf gedurende de eeuwen. Maar hier spreekt de Schrift over het einde der eeuwen. Openb. 21 en 22 spreekt over de laatste eeuw, wanneer Christus nog regeert; 1 Kor. 15 spreekt over het einde van die eeuw, wanneer Hij het koninkrijk overgeeft aan den Vader.

Een iegelijk in zijn orde; de eersteling Christus, dat is reeds geschied. Daarna die van Christus zijn, bij Zijn terugkomst aan het einde van deze eeuw. Daarna de overigen aan het einde der eeuwen, wanneer de tweede dood buiten werking wordt gesteld.

De dooden zijn dood. Die van Christus zijn, zijn bij hun sterven ook dood, maar zij staan bij Christus' komst op *uit* de dooden, van tusschen de dooden uit. De anderen blijven dood tot het oordeel van den witten troon, waar ze gestraft worden of vrijgesproken naar hun werken. Na dat oordeel sterven de gestraften in den poel des vuurs, een tweeden dood, en zij blijven dood tot het einde der eeuwen.

Of misschien moeten we het zoo zeggen: Ze sterven en worden geworpen in den poel des vuurs. Van het beest en den valschen profeet wordt uitdrukkelijk gezegd, dat ze levend geworpen worden in den poel des vuurs. Dat wekt de gedachte, dat alle anderen er dood in worden geworpen.

Het eeuwige leven, het leven der toekomstige eeuwen, hebben ze dus niet; dat is voor wie van Christus zijn. Maar ze ontwaken, als de tweede dood te niet wordt gedaan, en dan zal God ook in hen alles zijn. Dan blijkt het dat ook zij in Christus levend gemaakt worden. Er staat niet: door Christus; dat zou ook waar zijn, maar er staat: in Christus. Allen zijn in Christus, gelijk allen in Adam waren.

Trouwens, allen waren reeds in Christus, vóór ze geboren werden. Dat staat in Kol. 1.

Het zal goed zijn, Kol. 1:16-20 te lezen in een nieuwe vertaling, die zoo dicht mogelijk bij het oorspronkelijke komt.

“Want in Hem is het al geschapen, wat in de hemelen en wat op de aarde is, het geziene en het niet geziene; hetzij tronen, hetzij heerschappij en, hetzij overheden, hetzij machten; het al is door Hem en tot Hem geschapen, en Hij is vóór alles en het al heeft zijn samenhang in Hem. En Hij is het Hoofd van het lichaam, de gemeente, Hij, die het begin is, de Eerstgeborene uit de dooden, opdat Hij in alles de Eerste zou worden. Want het behaagt al de Volheid in Hem te wonen en door Hem het al tot Zich te verzoenen — vrede makende door het bloed van Zijn kruis — door Hem, hetzij wat op de aarde, hetzij wat in de hemelen is.”

De Statenvertaling heeft in deze verzen wel vijf maal “alle dingen,” waar in het Grieksch geen dingen genoemd worden. “Alle dingen” is een poging om weer te geven, dat “het al” in het Grieksch eigenlijk meervoud is, wat in het Nederlandsch niet in het meervoud gezegd kan worden. Nu zou de vertaling “alle dingen” niet verkeerd zijn, wanneer uitleggers, die niet in de alverzoening van vers 20 gelooven, niet den nadruk legden op het woord dingen, om ons te vertellen, dat wel alle dingen op aarde en in de hemelen verzoend zullen worden, maar niet alle menschen, zoodat we hier dus aan voorwerpen zouden moeten denken. Om dat te voorkomen is het beter het Grieksche woord “de allessen” te vertalen door het enkelvoud het alles of het al. Dat woord is immers ook in het enkelvoud zoo uitgebreid van beteekenis, dat niets er buiten valt. Dat blijkt duidelijk uit het 16e vers.

In Christus is het al geschapen. De Statenvertaling zegt twee maal, dat alles door Hem geschapen is. Den eersten keer staat er echter: in Hem, en dat is een woord van zeer groote beteekenis. Wanneer er staat: in Hem is alles geschapen, dan heeft God alles geschapen in Christus: dan heeft Hij, toen Hij Christus schiep, in Hem het al geschapen.

Toen Hij Christus schiep. Christus is het Begin van Gods schepping. (Openb. 3:14.) God heeft de schepping begonnen met Christus te scheppen, en in Hem schiep Hij in kiem, in beginsel, al wat verder geschapen is. Om te vergelijken zou men kunnen wijzen op een ei, waarin de vogel in kiem reeds aanwezig is; op een eikel, waarin de boom in beginsel reeds bestaat. Al wat ooit geschapen is, in de hemelen en op de aarde, wat gezien wordt en wat niet gezien wordt, was in Christus reeds in beginsel aanwezig, toen Hij geschapen werd. De apostel noemt eenige grootheden op uit de ongeziene wereld: tronen, heerschappijen, overheden en machten, de vorsten, die in het geestenrijk regeeren over anderen.

En toen is alles wat in Hem geschapen was, door Christus geschapen. We zeggen gewoonlijk, dat de Vader de Schepper is, en we hebben gelijk, als we maar niet vergeten dat de schepping van het al ook aan Christus wordt toegeschreven.

En alles is tot Hem geschapen. Hier hebben we weer het Grieksche woord *eis*, dat de richting aanduidt, het Engelsche into. Het al is geschapen niet alleen in de richting naar Christus toe; dan zou er in het Grieksch pros staan, maar zoo, dat het ten slotte in Christus zal zijn. Als ik in (eis) de kamer ga, dan kom ik in de kamer. Als het al tot (eis) Christus geschapen is, dan komt het ten slotte in Christus. De vertaling: tot Hem, is dus eigenlijk te zwak; we moeten de gedachte vasthouden, dat het al ten slotte in Christus zal zijn.

Hoe dat geschieden zal staat in vers 19 en 20. De Statenvertaling heeft daar de woorden: des Vaders, bijgevoegd. Er staat: "Het behaagt al de Volheid in Hem te wonen." Dat woord behaagt staat in den onbepaalden vorm, zoodat we niet moeten lezen: is geweest, alsof het verleden is, maar: is; niet: het heeft behaagd, maar: het behaagt. Het feit wordt genoemd, zonder dat gedacht wordt aan verleden of toekomst. Het behaagt al de Volheid in Hem te wonen. "Al de Volheid der Godheid woont in Hem lichamelijk," zegt Kol. 2:9.

En die Volheid der Godheid, die in Hem woont, maakt vrede door het bloed van Zijn kruis. Ook in het kruis hebben we de samenwerking van den Vader en den Zoon. Het is niet zoo, dat de Zoon aan het kruis moest sterven om den Vader te verzoenen, maar zoo, dat God Zijn Zoon overgaf tot den dood des kruises en dat God vrede maakt door Zijn bloed. “God was in Christus de wereld tot Zich zelf verzoenende.” zegt Paulus, 2 Kor. 5:19. En God verzoent het al tot Zich zelf, hetzij wat op de aarde, hetzij wat in de hemelen is.

In vers 16 lezen we, dat het al in Christus en door Hem en tot Hem geschapen is. In vers 20, dat God in Christus het al door Hem en tot Hem verzoent. En nu willen alle geloovigen wel gelooven, dat de schepping uit God is door Christus, en ook wel, dat de verzoening uit God is door Christus, maar velen hebben er moeite mee om te gelooven, dat het al in vers 20 evenzeer het al is als het al in vers 16.

Wij zijn gewoon, bij verzoening alleen aan geloovigen te denken. Maar hier wordt de verzoening niet gesteld tegenover de zonde van ieder mensch afzonderlijk, of tegenover de zonde van de menschheid in haar geheel; hier wordt de verzoening naast de schepping gesteld. Hier wordt de geheele geschiedenis van Gods schepping gezien in twee punten: Het al geschapen in en door Christus, het al verzoend in en door Christus. En wanneer we nu niet willen gelooven, dat het al door Christus verzoend wordt, dan moeten we ook niet gelooven, dat het al door Christus geschapen is. Of alle twee òf geen van beiden. Wanneer we zeggen: Het al is door Christus geschapen, maar slechts een deel van het al wordt verzoend, dan zeggen we het anders dan de Schrift.

Opdat we goed zouden weten, wat voor verzoening hier bedoeld wordt, gebruikt de Schrift hier het woord *apokatallassoo*, dat ook voorkomt in het volgende vers en ook nog in Ef. 2:16. Anders niet. Waar op andere plaatsen over verzoening gesproken wordt, daar is het *katallassoo*, bijv. in 2 Kor. 5:18,19. God

verzoent in Christus de wereld tot Zichzelf, maar dan moet volgens vers 20 die wereld zich nog laten verzoenen, of letterlijk: zich verzoenen tot God. Dat hebben de Kolossensen gedaan; zij zijn verzoend met God en God is verzoend met hen. Evenzoo in Ef. 2:16. De geloovigen uit de Joden zijn verzoend met die uit de Heidenen, en deze met die uit de Joden, zoodat de verzoening wederzijdsch is en haar beslag heeft gekregen. Waar nu in Kol. 1:20 datzelfde woord *apokatallassoo* wordt gebruikt, hebben we dus ook hier te denken aan een voltooide, wederzijdsche verzoening. Het is dus niet zoo, dat deze verzoening zich van Gods zijde uitstrekt tot allen, en dat het de vraag blijft, of allen ze wel aannemen, maar het al zal op dezelfde wijze verzoend worden, zooals de geloovige Kolossensen reeds verzoend zijn.

De Christenheid heeft over het algemeen dit nooit geloofd. Dat door de gehoorzaamheid van Christus alle menschen tot rechtvaardigen gesteld zullen worden, gelijk ze allen door de ongehoorzaamheid van Adam tot zondaars gesteld zijn; (Rom. 5.) dat allen, die in Adam sterven, in Christus levend gemaakt zullen worden; (1 Kor. 15.) dat het al door Christus verzoend wordt, gelijk het al door Hem geschapen is; (Kol. 1.) dat zijn waarheden, die bijna nergens geloofd worden. Als gij ze uitspreekt, wordt gij gesmaad. Maar gij zijt de eerste niet, die gesmaad wordt om deze belijdenis. Paulus werd het ook al. “Wij worden gesmaad, omdat wij gehoopt hebben op den levenden God, die de Redder is van alle menschen, allermeeest van de geloovigen.” (1 Tim. 4:10. De Statenvertaling vertaalt het woord sooter, redder, hier en in Ef. 5:23 door Behouder, overal elders door Zaligmaker.) Paulus heeft zich echter van dien smaad niets aangetrokken; hij vervolgt zijn aansporing tot Timotheus: “Beveel deze dingen en leer ze.”

Leert de Schrift dan niet, dat de niet uitverkorenen in eeuwigheid verdoemd zijn? Zeer zeker leert de Schrift dat. Doch dat is volstrekt niet in strijd met wat de Schrift ook leert: dat God alles zal zijn in allen door rechtvaardiging, levendmaking

en verzoening van allen. Wanneer we de woorden maar goed verstaan.

In de eerste plaats moeten we ons losmaken van een verdoemenis, zoals dichters en schilders ze ons voorstellen; we moeten ons houden aan de woorden der Schrift: verdrukking en benauwdheid, verbolgenheid en toorn. Ook is het beter het verouderde woord verdoemenis niet te gebruiken, maar te vervangen door oordeel en veroordeeling, zoals de Statenvertaling zelf doet in 2 Kor. 7:3: “Ik zeg dit niet tot uw veroordeeling.”

Maar ten tweede moeten we het woord eeuwig verstaan. Eeuwigheid heeft in onze taal de betekenis gekregen van oneindigheid, maar dat is niet de betekenis van het Grieksche woord aioon. Een aioon is een tijdperk. De Statenvertaling vertaalt het zelf menigmaal door eeuw, bij voorbeeld in Matth. 12:32: “Noch in deze eeuw, noch in de toekomstige;” in Luk. 20:34: “De kinderen dezer eeuw trouwen.” In 2 Kor. 4:4 heet Satan de god dezer eeuw. We denken bij zulke woorden toch niet aan oneindigheid? Menigmaal heeft men het woord ook vertaald door wereld, bij voorbeeld in Matth. 13:39 en 40: “De voleinding der wereld;” in Luk. 16:18: “De kinderen dezer wereld;” in 1 Kor. 2:7: “Eer de wereld was.” Ge kunt daar wel lezen: eeuw, want er wordt gesproken over een tijdperk, maar ge kunt er niet lezen: eeuwigheid, in den zin van oneindigheid. Nu gaat het toch niet aan, een woord, dat zoo duidelijk een tijdperk bedoelt, ook te vertalen door eeuwigheid met de bedoeling van oneindigheid. Waar in onze taal eeuwigheid staat: moeten we altijd lezen: eeuw. Waar alle eeuwigheid staat, staat in het Grieksch: de aioonen der aioonen en moeten we dus vertalen: de eeuwen der eeuwen. Eeuw is het woord, dat overal past, maar het werpt een heel stuk van onze theologie omver.

God heeft door Christus de eeuwen geschapen, (Hebr. 1:2.) de tijdperken, waarin de wereldgeschiedenis zich beweegt volgens Zijn plan der eeuwen, dat Hij in Christus gemaakt heeft. (Ef. 3:11.) En in die eeuwen zijn de oordeelen. Ik wil dus gaarne

de eeuwige verdoemenis belijden, maar dan in Schriftuurlijken zin: gedurende de eeuwen zijn er oordeelen; het laatste vóór den witten troon van Openb. 20, maar als de eeuwen ophouden, zijn er geen oordeelen meer. *Aan het einde van de eeuwen*, zoo leert de Schrift, zal er een rechtvaardiging, levendmaking, verzoening zijn voor allen, die gedurende de eeuwen buiten Christus blijven.

Dan zal God alles zijn in allen. Hoe het dan zijn zal na de eeuwen, weten wij niet; God heeft het ons niet geopenbaard. Zij het ons voldoende te weten, dat Hij alles zal zijn in ons en in allen. Zoo groot is Zijn liefde tot al Zijn schepselen, dat Hij niet rust, vóór Hij ze allen gebracht heeft aan Zijn Vaderhart.

Er zijn velen, die dat niet kunnen gelooven. Het schijnt hun in strijd met wat de Schrift elders leert, en daarom verwerpen ze, wat de Schrift van alverzoening zegt. Er zijn, helaas, vele geloovigen, die van de Schrift de eene helft gelooven, en de andere niet. Ik zal daarvan een paar voorbeelden geven.

Ze lezen Luk. 1:32 en 33. De eerste helft gelooven ze vast: “Deze zal groot zijn, en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden.” Maar als ze de tweede helft lezen: “God de Heer zal Hem den troon van Zijn vader David geven en Hij zal over het huis van Jacob Koning zijn in de eeuwen,” dan gelooven ze het niet, en zij zeggen, dat het beteekent: “Hij zal een troon hebben in den hemel en Hij zal Koning zijn van Zijn kerk.”

Ze lezen in Samuel en Kronieken, dat David drie duizend jaar geleden koning is geweest van Israel, en ze twijfelen daaraan geen oogenblik. Maar als ze dan in 1 Kron. 28:4 lezen, dat David zegt: “God heeft mij verkoren, dat ik tot koning over Israel zou zijn tot in eeuwigheid,” dan gelooven ze daar niets van, en ze zeggen: “David bedoelt daar Christus.” En wanneer dan de Schrift in Jer. 30:9; in Ezech. 34:23, 24, in 37:34, 35 en in Hos. 3:5 telkens weer zegt, dat Gods knecht David in de toekomst koning zal zijn over Israel, dan zeggen de geloovigen weer, dat de profeten wel David zeggen, maar Christus bedoelen, alle vier, alsof ze het

afgesproken hadden. Men gelooft dus die profetieën niet, zooals ze er staan; men geeft er een uitlegging aan, die in strijd is met wat er staat.

Niet anders is het, wanneer de Schrift spreekt over de redding der wereld. De vele teksten, die zeggen, dat het geloof noodig is om gered te worden, gelooven ze van ganscher harte, maar wanneer de Schrift negen maal verzekert, dat de geheele wereld gered zal worden, dan zeggen diezelfde geloovigen, dat dit niet waar is; dat niet de geheele wereld gered zal worden, maar slechts een deel van de wereld. Natuurlijk komt dat, doordat wat ze wel en wat ze niet gelooven: redding van de geloovigen alleen en redding van de wereld, met elkaar in strijd schijnt te wezen, en dan gelooft men de tweede helft niet. Een ander zou misschien de eerste helft kunnen weglaten en alleen de tweede gelooven, en dus zeggen, dat de geheele wereld gered wordt en dat het geloof niet noodig is, en ik geloof soms, dat er wel predikers zijn, die op dat standpunt staan. Ik geloof niet, dat er vele lezers met hen instemmen. Toch zou ik willen vragen: Zou het niet beter zijn, zoo we het eene en het andere geloofden? Zoowel, dat alleen de geloovigen gered worden als dat de geheele wereld gered wordt? Dat schijnt tegenstrijdig, maar is het niet. Doch daarover straks.

Tot tweemaal toe wordt onze Heer in de Schrift de Zaligmaker der wereld genoemd; beter vertaald: de Redder der wereld. (Joh. 4:43; 1 Joh. 4:14.) Wat beteekent dat: dat Hij de geheele wereld redt of een deel van de wereld? Men zou zoo zeggen, dat de beantwoording van die vraag niet moeilijk is. Maar voor de zekerheid is het goed, op nog een ander te wijzen, die redder der wereld genoemd wordt. Jozef kreeg van Farao den naam Zafnath Paäneah, en dat beteekent: redder der eeuw of redder der wereld. Wat dunkt u: indien Jozef een tiende deel van de Egyptenaren gered had en de anderen waren den hongerdood gestorven, zou Farao hem dan wel redder der wereld hebben genoemd? Neen, Farao zag in hem den redder van geheel Egypte, en daar Egypte voor hem de wereld was, noemde hij hem redder der wereld. En

wanneer Christus de Redder der wereld wordt genoemd, is dat omdat Hij de wereld redt.

Wanneer we in onze gedachten lezen: Redder van de uitverkorenen in de wereld, dan toonen we, dat wij niet gelooven wat er staat. Wanneer we zeggen, dat Hij de wereld wel redden wil, dat Zijn werk voldoende is voor de redding der wereld, maar dat toch de geheele wereld niet gered wordt, dan zeggen we ook niet, wat er staat. Wanneer ik een drenkeling uit het water wil halen, maar het mislukt door de eene of andere oorzaak, dan ben ik de redder van den drenkeling niet. We moeten dat woord “Redder der wereld” in zijn eenvoudige beteekenis gelooven. De bouwer van een huis bouwt het huis, en de Redder van de wereld redt de wereld.

In Joh. 6:33 lezen we: “Het brood Gods is Hij, die uit den hemel nederdaalt en die de wereld het leven geeft.” Kan het duidelijker? Hij daalt uit den hemel neder; daar leest ge toch niet: “Hij zou wel uit den hemel willen nederdalen?” Waarom zullen we dan lezen: “Hij zou de wereld het leven wel willen geven?” Neen, er staat “Hij geeft de wereld het leven.” Dat doet Hij, zegt het 51ste vers, door Zijn vleesch te geven voor het leven der wereld. Alweer: niet voor het leven van de uitverkorenen in de wereld, maar voor het leven der wereld.

Ik lees twee andere teksten. “God heeft Zijn Zoon niet gezonden in de wereld, opdat Hij de wereld oordeelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou gered worden.” (Joh. 3:17.) “Ik ben niet gekomen, opdat ik de wereld oordeele, maar opdat ik de wereld redde.” (Joh. 12:47.) Gelijkkluidende woorden, bij verschillende gelegenheden gesproken. Zullen we daar lezen, dat een deel van de wereld gered zal worden? Maar zoo willen we toch met de Schrift niet doen? Ik heb althans nog geen enkele vertaling gezien, die hier de woorden “een deel” bijgevoegd heeft.

Nog twee teksten. Joh. 1:29: “Ziet, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.” Niet de zonde van de uitverkorenen; niet: de zonde tracht weg te nemen: ook niet: die de boosheid

van de toenmalige menschen moet ondervinden — zoo wordt het werkelijk uitgelegd door wie het niet willen gelooven — maar: die de zonde der wereld wegneemt. En als die zonde weggenomen is, dan heeft de wereld geen zonde meer. En dan lees ik in 1 Joh. 2:2: “Hij is een verzoening voor onze zonden, en niet alleen voor de onze, maar ook voor de geheele wereld.” En ook daar staat niet, dat Hij alleen een verzoening is voor de geloovigen of de uitverkorenen.

En bij deze acht getuigenissen uit de pen van Johannes voegt Paulus nog zijn woord in 2 Kor. 5:18,19, waar hij zegt, dat hem de bediening der verzoening gegeven is; en die bediening kan hij prediken, omdat God in Christus de wereld met Zich zelf verzoende.

Tot negen maal toe verzekert de Schrift ons, dat de geheele wereld verzoend en gered wordt. Daar staan tal van getuigenissen tegenover, die de redding van den mensch afhankelijk stellen van zijn geloof. Ik wil er eenige van voorlezen, en ik weet zeker, dat gij ze even goed gelooft als ik.

Vijf uit het Evangelie van Johannes. “Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.” (3:16.) “Die in den Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven.” (3:36.) “Die den Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, heeft het eeuwige leven.” (6:40.) “Die in mij gelooft, heeft het eeuwige leven.” (6:47.) “Die in mij gelooft, zal leven, al ware hij ook gestorven.” (11:25.)

En vijf uit Paulus’ brief aan de Romeinen. “Het Evangelie is een kracht Gods tot redding voor een iegelijk, die gelooft.” (1:16.) “Welken God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed.” (3:25.) “Wij besluiten dan, dat de mensch door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet.” (3:28.) “Indien gij met uw mond zult belijden den Heer Jezus, en met uw hart gelooven, dat God Hem uit de dooden opgewekt heeft, zoo zult gij gered worden.” (10:9.) “Een iegelijk,

die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.” (10:11.)

Het zou gemakkelijk zijn, bij deze tien nog tien andere te voegen, maar het zal niet noodig zijn; wij gelooven de Schrift, als zij zegt, dat het zonder geloof onmogelijk is, Gode te behagen. We vinden dus aan de eene zijde: *De wereld wordt gered*, en aan de andere zijde: *Alleen de geloovigen worden gered en de anderen gaan verloren*. De Schrift zegt beide, en beide is dus waar. Hoe is dat te rijmen?

Het antwoord is eenvoudig: Christus redt de wereld, maar Hij redt ze niet op eenmaal. Hij geeft de wereld het leven, maar Hij geeft het niet aan alle menschen tegelijk. Hij redt eerst de geloovigen en later de anderen. (1 Tim. 4:10.) Alleen de geloovigen ontvangen het eeuwige leven, maar alle anderen ontvangen ook het leven.

Dat klinkt vreemd voor wie gewoon is bij het woord eeuwig aan eindeloos te denken. Maar eeuwig beteekent niet eindeloos; eeuwig beteekent: voor de eeuwen. Na de tegenwoordige booze eeuw (Gal. 1:4.) volgt de eeuw van het koninkrijk van Openb. 20, en daarna de eeuw van den nieuwen hemel en de nieuwe aarde van Openb. 21. In dat koninkrijk en op die nieuwe aarde hebben de geloovige en rechtvaardige Israelieten en Heidenen het “eeuwige” leven; de gemeente uit de bediening van Paulus heeft haar zegening onder de hemellingen. Na die eeuwen komt de voleinding, wanneer Christus het koninkrijk aan den Vader overgeeft, en dan zal God alles zijn in allen; in geloovigen en ongeloovigen, in hen, die den Zoon hebben aangenomen, en in hen, die tegen Hem in opstand zijn gebleven, en die hun straf hebben ontvangen voor den witten troon.

Dit is de leer der Schrift, dat de geloovigen het eeuwige leven hebben, het leven in de toekomstige eeuwen, vóór de voleinding der eeuwen, en dat de ongeloovigen het leven in die eeuwen niet hebben, maar het leven pas ontvangen in de voleinding der eeuwen. Dat klinkt u misschien vreemd in de ooren, maar het staat duidelijk genoeg in de Schrift.

Lees bij voorbeeld Joh. 3:36: “Die in den Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, maar die den Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.” Dat eerste heb ik straks reeds genoemd. Wat staat er nu over hem, die niet gelooft, maar ongehoorzaam is? Dat hij eindeloos leven zal in pijn en ellende? Neen, er staat, dat hij het leven niet zien zal; hij blijft dood, wanneer de geloovigen opstaan tot het eeuwige leven, het leven van de toekomstige eeuwen.

Dat staat even zoo in Openb. 20:4,5, waar gesproken wordt van de eerste opstanding: “Maar de overige der dooden werden niet levend, totdat de duizend jaren geëindigd waren.” En wanneer we dan verder lezen, vinden we, dat die dooden na de duizend jaren hun oordeel ontvangen, waarover ook Paulus spreekt in Rom. 2, en dat ze daarna geworpen worden in den poel des vuurs, den tweeden dood. Al weer niet een leven in pijn en smart; de Schrift zegt, dat de poel des vuurs de tweede dood is. (Openb. 20:14; 21:8.) Ik weet wel, dat men zegt, dat dood daar leven beteekent, maar men kan mij even goed vertellen, dat duisternis licht beteekent en leugen waarheid. Laten we toch gelooven, dat de Schrift meent wat ze zegt: dat de ongehoorzamen het leven niet zien, dat ze in den tweeden dood zijn.

“De toorn Gods blijft op hem.” De menschen willen daar achteraan lezen: tot in der eeuwigheid, maar dat staat er niet. Het woord blijft staat in het Grieksch in den tegenwoordigen tijd. Wanneer het een blijven is gedurende de eeuwen, dan staat het er bij, bij voorbeeld in Joh. 8:35: “De dienstknecht blijft niet eeuwig in het huis; de Zoon blijft er eeuwig.” In Joh. 1:40 staat van de twee leerlingen van Johannes, die den Heer volgden: “Zij kwamen en zagen, waar Hij woonde.” Letterlijk staat daar: “waar Hij blijft,” precies hetzelfde woord als hier. En Hij bleef er maar vier dagen meer. In het woord blijft zit volstrekt niet de gedachte, dat het een blijven is tot in het oneindige. De toorn Gods blijft op den ongehoorzame in den tijd, dat de geloovigen het eeuwige leven hebben. Onder dien toorn ontvangt hij zijn

oordeel, en verder is hij weer dood onder dien toorn. Dood te zijn, het leven te missen, dat is immers de straf op de zonde: “Gij zult den dood sterven. Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeeren.” Laten we het oordeel niet zwaarder maken dan God het gemaakt heeft. Verdrukking en benauwdheid, verbolgenheid en toorn te ondergaan voor den grooten witten troon, en het leven niet te zien gedurende de eeuwen der eeuwen, dat is het wat God den zondaar dreigt. En dat duurt tot aan het einde der eeuwen, maar niet tot in het oneindige. Dat staat nergens.

“Allen, die in de graven zijn, zullen de stem van Christus hooren en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding des oordeels.” (Joh. 5:29.) Daar staat niet bij, dat die twee opstandingen tegelijk plaats hebben; uit Openb. 20 weten wij, dat er eerst een opstanding des levens is, en duizend jaren later een opstanding des oordeels. De eerste opstanding leidt tot het eeuwige leven, het leven der toekomstige eeuwen, en de tweede opstanding brengt de dooden voor den grooten witten troon.

In Joh. 8:51 hebben we dezelfde gedachte. “Zoo iemand mijn woord zal bewaard hebben, die zal den dood niet zien in de eeuw.” Evenzoo in Joh. 11:26: “Een iegelijk, die leeft en in mij gelooft, zal niet sterven in de eeuw.” En Johannes zegt in zijn eersten brief: “Die den Zoon heeft, die heeft het leven; die den Zoon van God niet heeft, die heeft het leven niet.” (5:12.)

Laten we tegenover zooveel getuigenissen niet zeggen, dat de ongeloofigen gemarteld worden tot in het oneindige. Laten we zeggen, wat de Schrift zegt, dat ze hun oordeel ontvangen naar hun werken, (Rom. 2:6; Openb. 20:13.) en dat ze verder het leven niet zien.

Maar daarna, aan het einde der eeuwen, dan wordt de laatste vijand, de dood, te niet gedaan. Natuurlijk is dat de tweede dood; de eerste wordt reeds veel eerder te niet gedaan. (Openb. 20:14.) Allen, die in den tweeden dood zijn, worden dan verlost,

want zij behooren ook tot hen, die in Adam gestorven zijn, en ze zijn niet levend gemaakt bij de komst van Christus. Nu worden ook zij levend gemaakt, en dan zal God alles in allen zijn.

Alleen de geloovigen hebben het eeuwige leven; dat is één waarheid. Al wat door Christus geschapen is, wordt door Christus verzoend; dat is ook een waarheid. Die twee zijn volstrekt niet met elkander in strijd; dan zouden het geen waarheden zijn. De oplossing is deze: het eeuwige leven is het leven gedurende de eeuwen. De verzoening van al het geschapene heeft plaats aan het einde der eeuwen.

Over dat einde der eeuwen spreekt de Schrift nergens anders dan in 1 Kor. 15:24-28. Overal elders in de Schrift is Christus Koning, maar in deze verzen geeft Hij het koninkrijk aan den Vader over. “De Vader heeft den Zoon lief en heeft alles in Zijn hand gegeven,” zegt Johannes de Dooper. (Joh. 3:35.) Maar wanneer de Zoon de schepping volmaakt heeft, geeft Hij ze terug aan den Vader. Dat is het heerlijk einde der eeuwen.

Een enkel woord nog. Wanneer we over alverzoening spreken, dan zegt men tot ons, dat wij een nieuwe leer brengen. De kerk van alle eeuwen, Protestantsch en Rooms, heeft altijd geloofd aan de eindelooze verdoemenis van wie sterven buiten Christus.

Die bewering echter moet ik tegenspreken. Er bestaan nog getuigenissen uit de allereerste eeuwen, van bekende kerkvaders, die evenzoo spraken als de Schrift.

Ireneüs was een vriend van Polykarpus, die nog omgang gehad heeft met den apostel Johannes. Deze Ireneüs schreef in een opstel: “Tegen de Ketteren:”

“God heeft Adam uit het paradijs verdreven en hem verwijderd van den boom des levens, niet omdat Hij hem dien misgunde, zooals sommigen durven beweren, maar omdat Hij medelijden met hem had, en niet wilde, dat hij voor altijd een zondaar zou blijven. De zonde, die hem omringde, moest niet

onsterfelijk worden, en het kwaad niet oneindig en ongeneeslijk.”

Clemens van Alexandrië, die van 150-220 leefde, schreef:

“De Heer is het zoenoffer niet alleen voor onze zonden, maar voor die van de geheele wereld. Daarom redt Hij inderdaad allen, maar sommigen worden bekeerd door het oordeel en anderen door vrijwillige onderwerping. Op deze wijze ontvangt Hij de eer en de waardigheid, dat alle knie zich voor Hem zal buigen, van die in den hemel en op de aarde en onder de aarde zijn. Hen, die geoordeeld worden, oordeelt Hij tot hun bestwil.”

Eusebius van Cesarea, een vriend van keizer Konstantijn, schreef naar aanleiding van Psalm 2:

“Wanneer de Zoon Zijn vijanden in stukken slaat, dan geschiedt dat, om ze opnieuw te vormen, gelijk de pottenbakker doet.”

Over de onderwerping van Christus schreef hij:

“Christus zal alles aan Zich onderwerpen, Hij heeft het recht, deze reddende onderwerping te beschouwen als gelijk aan de onderwerping, waarmee de Zoon zelf Zich onderwerpt aan Dien, die Hem alles onderwerpt.”

Gregorius van Nazianza, 330-390, bisschop van Konstantinopel, schreef:

“Adam ontving den dood als een gewin, en daarmee het afsnijden van de zonde, opdat het kwaad niet onsterfelijk zou zijn. Het oordeel bleek dus een goedertierenheid te zijn. Want zoo is het, dat God oordeelt.”

Deze oude getuigenissen bewijzen natuurlijk niets, evenmin als de Roomsche of Protestantsche kerkleer iets bewijst. Alleen de Schrift spreekt met gezag. Maar het is toch goed er op te wijzen, dat men zich niet beroepen kan op Tertullianus of Augustinus, omdat tegenover hen anderen te plaatsen zijn.

De leer, dat God alles verzoent, is pas in den ban gedaan in het jaar 553, en toen konden de meesten, die in de kerk wat te zeggen hadden, geen Grieksch meer lezen; ze lazen de Latijnsche vertaling, de Vulgata, van Hieronymus, 380.

A. Lukkien.

* * * * *

Bezwaren tegen de Alverzoening

door A. Oosterhuis

Ik wilde wel, geachte lezers, dat het niet noodig was, over dit onderwerp te schrijven; dat er namelijk geen bezwaren werden gemaakt tegen de leer der alverzoening, maar nu dit maar al te veel wordt gedaan, willen we eens nagaan, of die bezwaren, die we zooal hoorden, wel gewettigd zijn.

Wat we onder “alverzoening” verstaan, dat weten de lezers zoo langzamerhand wel.

Toch is het misschien wel goed, het nog even in 't kort te herhalen.

Laat ons echter eerst even zeggen, wat we *niet* onder alverzoening verstaan, maar waarvan we wel eens worden verdacht.

Onder alverzoening verstaan we niet het z.g. moderne geloof, dat de menschen troost en in slaap sust met de voorstelling: Als je maar braaf leeft, een ieder het zijne geeft, u niet te veel te buiten gaat, 's Zondags een keertje naar de kerk gaat, dan kunt ge uw hoofd wel gerust neer leggen. Wat er dan komt (en dan moet ge het niet te zwaar opnemen, wat er in den Bijbel staat) dan zal het best in orde komen. Onze lieve Heer zal het wel goed maken.

Onder alverzoening verstaan we ook niet, de leer van het zelf doen, de leer van het: Bekeert u, scheidt u af van de wereld, valt op uw knieën en wordt een ander mensch, zegt den duivel den dienst op en behoort Christus toe, nu, op het oogenblik. Grijpt de kans aan, want als ge sterft, is het voor eeuwig te laat. Dat is de z.g. leer van de “algemeene verzoening,” waarin een ieder

kan, als hij slechts wil en waarbij God lijdelijk moet afwachten, wat de mensch doet.

Onder alverzoening verstaan we ook niet de strenge orthodoxe leer, waarin, hoewel het wordt erkend, dat het alles genade is, toch in hoofdzaak het zalig worden berust op de strenge naleving der kerkelijke leerstellingen. Als kind gedoopt en in het verbond opgenomen, zoo spoedig mogelijk stipt ter kerke, op onderscheid van jaren belijdenis des geloofs afleggen, en dan stap voor stap door nauwkeurige en stipte waarneming van kerkelijke plichten en sacramenten verder op den weg der heiligmaking, totdat daarin een zekere graad bereikt is, waarop het moede hoofd gerust kan worden neergelegd, want de Heiland staat gereed, om onmiddellijk nadat de laatste adem is uitgeblazen, hen te brengen in de heerlijke gewesten.

We zouden nog meer voorbeelden kunnen opnoemen van wat de alverzoening niet is, maar laat ons liever even in 't kort zeggen, wat het wel is.

We verstaan onder alverzoening: het evangelie van enkel en absolute genade Gods, die het alles werkt naar den raad van Zijn wil, zonder een enkel werk of verdienste van menschen. Hij is de Bron van alles, want alles is uit Hem. Hij heeft een plan voor al de eeuwen gemaakt, welk plan Hij nauwkeurig zal uitvoeren en waaraan geen enkel schepsel ook maar iets kan veranderen. Uit Hem is zoowel het kwaad als het goed en alles geschiedt door Hem.

Dat plan loopt uit op een groot einddoel, en dat is, dat ook alles tot God zal wederkeeren, dat van al het werk Zijner handen ten slotte niets verloren zal gaan, maar dat God eens alles in allen en in alles zal zijn.

De grondslag voor het gelukken van dat groote en heerlijke plan is het offer van Jezus Christus, waardoor de Vader met de geheele wereld werd verzoend, en het verzoenend bloed van Christus zal van kracht blijven en doorwerken, totdat alles tot God den Vader is wederverzoend.

Hoe dat zal gebeuren, dat heeft God ons in Zijn Woord geopenbaard, en het staat daar zoo eenvoudig en duidelijk, dat een ieder het kan verstaan, en het niet noodig is, dit nog te verdedigen, wat ook nu mijn bedoeling niet is.

Tegen deze kostelijke waarheid, die waarheid van de alles overwinnende liefde Gods door het bloed des kruises, wordt nu veel bezwaar gemaakt; neen, veel meer, deze waarheid wordt ten felste bestreden en verafschuwd, en degenen, die haar openlijk belijden, worden gesmaad en veracht, en maar liefst uit de gemeenschap verstooten, als zijnde zeer gevaarlijk voor den omgang.

Hoe is dat toch mogelijk?

Men zou zeggen, het moest juist andersom zijn. Een ieder kind van God, die de kracht van het bloed mocht ervaren, moest het met blijdschap en dankbaarheid aanvaarden, dat het verzoenend werk van zijn Redder en Verlosser ook nog zijn medemensch, wie het dan ook mag zijn, zal redden.

Wat toch een heerlijk vooruitzicht, dat eens alles in volle harmonie met den Schepper zal leven in volkomen vrede en eensgezindheid.

Hoe wordt hier op aarde reeds naar zulk een toestand verlangd en hoe wordt er door velen voor gewerkt.

Hoe wordt er steeds gebeden, dat het alles één kudde en één herder mocht worden, en nu God ons verzekert, dat het nog veel meer zal worden dan dat, nu wordt het niet geloofd maar bestreden, en ronduit gezegd, dat het niet waar is. Dat het een duivelsche leer is.

Er wordt alles in het werk gesteld om zielen te winnen, en land en zee wordt afgereisd om blinde heidenen met het evangelie bekend te maken en ze te bekeeren, al is het dan ook een ieder tot zijn eigen geloof en belijdenis, maar het streven is toch, de menschen te redden van het gevaar en verderf, dat hen wacht; en wanneer God ons zegt, dat Hij alles zal redden en dat in principe de redding reeds voor alles is aangebracht, dan mag dat niet, dan wordt dat niet geloofd maar bestreden.

En we vragen: wat is toch de oorzaak?

De hoofdoorzaak ligt m.i. hierin, dat de menschen over het algemeen en de Christenen in 't bijzonder, ten eerste nog te veel eigengerechtigheid bezitten en ten tweede te egoistisch zijn, te veel liefhebbers van zichzelf.

Wij zullen trachten eerst eenige algemeene bezwaren tegen de alverzoening naar voren te brengen en daarna z.g. Schriftuurlijke.

Het is mij meermalen overkomen, wanneer ik met broeders of zusters over de alverzoening ging spreken, dat ik den kreet hoorde slaken: "Maar dat zou wat moois zijn die menschen, die maar zonder God of Zijn gebod leven en volop van de wereld genieten en er maar op los leven, die zouden ten slotte ook nog zalig worden evengoed als ik, (en dan wordt het veelal niet openlijk gezegd, maar dan toch gedacht) die al mijn leven Christelijk en vroom heb geleefd en mij al die aardsche geneugten heb ontzegd. Neen, dat geloof ik niet."

Hier spreekt het eigengerechtig hart, dat zegt: "O God! ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere menschen. . . ik vast tweemaal per Sabbat, ik geef tienden van alles wat ik bezit." (Luk. 18:11,12.)

Maar daar schuilt nog meer in dit antwoord, dan het steunen op eigen werken en het niet gelooven aan het alles verzoenend werk van Christus. Het openbaarde ook, dat het godsdienstig leven, dat dezulken leiden, niet een van harte en gewillig dienen is. Ze schijnen nog jaloersch te zijn op het leven van den ongelovige; als het maar niet ging ten koste hunner zaligheid, dan zouden ze daar nog wel aan mee willen doen, en ik betwijfel het, of ze het wel verstaan, hetgeen Paulus bedoelde: "Wij, die der zonde gestorven zijn, hoe zullen we nog in dezelve leven?" (Rom. 6:2.)

Een ander, die wat gevoeliger van hart is, maakt een ander bezwaar en zegt: "Ja, het zou wel heel mooi zijn en ik zou het ook wel willen, maar God wil niet, dat alle menschen zalig worden." Als God dus maar even barmhartig was als zulke menschen, dan

zou het nog wel in orde komen. En al staat er nu ook nergens in Gods Woord, dat God niet wil, dat de mensch gered wordt, maar herhaaldelijk het tegendeel, (1 Tim. 2:4; 2 Petr. 3:9.) en dat zeer duidelijk dit het einddoel is van Zijn plan, toch gaat men maar door met te beweren, dat God onwillig is.

Weer anderen maken juist het tegenovergestelde bezwaar tegen de alverzoening en zeggen: Indien het van God afhing, dan zouden alle menschen zalig worden. God zou het wel gaarne willen, maar helaas, de mensch wil niet.

Het is de bekende en algemeen verspreide leer van God-onmachtig en mensch-almachtig, en komt in hoofdzaak voort uit een eigengerechtig hart, dat zegt: "Met mij had God geen moeite; ik wilde wel, maar die anderen willen niet," en ze gelooven den apostel niet, die zegt: "Er is niemand rechtvaardig, ook niet een; er is niemand, die verstandig is, er is niemand, die God zoekt," (Rom. 3:11,12.) want zij behoorden daar niet bij.

Maar bovendien, welk een vreeselijke voorstelling is dit van God. Een God die wel wil, maar niet kan; die onmachtig staat tegenover Zijn eigen schepsel, omdat dat schepsel den wil van den Schepper te niet doet door zijn sterker en machtiger wil.

Indien het van God afhing, dan zouden alle menschen zalig worden, en dus, omdat er maar weinig zalig worden, hangt het niet van God af. De redding hangt van den mensch zelf af, of in elk geval hebben ze er een flink stuk aan meegewerkt.

Dat zulke broeders, die zoo redeneeren, niet aan de alverzoening kunnen gelooven, is zeer goed te begrijpen.

Indien de alverzoening niet berust op en in een almachtigen God, die het kan, wil en zal doen, doch op den mensch, van wien Christus zegt: "Zonder Mij kunt gij niets doen," (Joh. 15:5.) en die dus ook absoluut onbekwaam is, iets tot eigen redding bij te dragen, dan zou ik er ook sterk aan twijfelen, neen, veelmeer het als een onmogelijkheid beschouwen. Maar nu ik weet, dat al deze dingen uit God zijn, die in Christus Zichzelf met de wereld verzoende, en den geloovige nu reeds met Zichzelf verzoende;

(2 Kor. 5:18,19.) nu ik weet, dat het alles van Hem afhangt, nu wil ik niettegenstaande alle bezwaren ook niet twijfelen, maar van harte gelooven, wat Hij beloofd heeft, n.l. de algeheele wederverzoening van al het overige.

Er zijn er ook, die de alverzoening totaal koud laat, en die het in den grond van hun hart totaal niet kan schelen, of de geheele wereld voor altijd verloren zou gaan, indien zij, met misschien nog een kringetje, die hun sympathiek zijn, maar behouden worden. Het is hun zelfs de moeite niet waard, eens nauwkeurig in de Schrift na te gaan en te onderzoeken, of dit soms op Gods Woord berust. Ze zouden er zelfs bezwaar tegen hebben, later met al die onsympathieke menschen samen te moeten leven. Het zijn de vrome egoïsten, die alleen maar oog hebben voor eigen behoud, en die tot hun lijfspreuk hebben: "Het komt er toch maar op aan, of ik zeker ben van mijn eigen zaligheid," en die, helaas, niet tot die zekerheid komen.

Kwamen ze tot die zekerheid, dan zouden ze daar zeker wel afstappen en beginnen Gode de eer te geven. Onze zaligheid en redding, van hoe groote waarde ook, staat toch niet bovenaan. Allereerst komt de eere Gods, en indien God tot Zijn eer komt, dan komt het met onze zaligheid ook in orde. En God kan niet ten volle tot Zijn eer komen, indien er nog één van Zijn schepselen in de macht van de zonde is. Eerst moet alles de knie hebben gebogen in den naam van Jezus tot eer en heerlijkheid van God den Vader.

Een ander bezwaar is, dat de leer der alverzoening zorgeloze en onverschillige menschen kweekt.

Iemand schreef mij onlangs: "Tegen de leer der alverzoening kan ik niets inbrengen, en ik geloof, dat ze op Gods Woord is gegrond. Toch is het m.i. Gods wijs beleid, dat deze waarheid niet openlijk gepredikt wordt. Het zou de menschen zorgeloos en onverschillig maken, en ze zouden zeggen: Als ik toch gered word, dan geeft het ook niet, hoe ik leef."

Ik kan deze opvatting niet deelen. Ze vloeit m.i. voort uit

de gedachte, dat een mensch beter tot het geloof gebracht kan worden door God voor te stellen als een wraakzuchtig wezen, dan als een God van alle vertroosting en vol van liefde. En dat is niet zoo. We hebben God voor te stellen, zooals Hij werkelijk is.

Menschen, die het nog niet zoo nauw nemen met het leven, en nog van harte de zonde dienen, hebben nog niet de zalving des Heiligen Geestes ontvangen, en ze kunnen nog niet anders leven. Maar ook is het beter, aan dezulken een liefdevollen God te prediken dan een God van enkel wraak.

Dat het goed is, en een wijze leiding Gods, dat de alverzoening niet wordt gepredikt, dat kan nooit waar zijn.

Wanneer Paulus in 1 Tim. 4:10 zegt, dat God een Redder van alle menschen is, dan voegt hij er onmiddellijk in vers 11 aan toe: "Beveel deze dingen en leer ze."

Wij hebben het geheele rijke evangelie Gods bekend te maken en mogen daar geen stuk van verdoezelen en uitsluiten. Gods eer is er mee gemoeid.

Dat deze waarheid de menschen onverschillig zou maken en van God afbrengen, is ook niet waar.

O, ik stem toe, dat sommigen, die een schijnbaar godzalig leven leiden, er onverschillig door zouden worden, maar bij dezulken was het geloof toch niet van den echten stempel. Ik geloof integendeel, dat de wereld geheel anders tegenover den Schepper en Regeerder van hemel en aarde zou staan, indien de alverzoening, zooals die ons in Zijn Woord wordt geleerd, vrijelijk werd gepredikt.

Zoolang we ons bewegen in z.g. geloovige kringen, dan mag dit niet zoo worden opgemerkt, maar wanneer we meer van de wereld te zien krijgen, en ook met andere kringen in aanraking komen, dan blijkt het steeds weer, dat er zeer velen zich van den godsdienst hunner jeugd hebben afgekeerd en, schijnbaar althans, ook van God, omdat Hij hun vroeger is voorgesteld als een onbegrijpelijk en zeer onrechtvaardig wezen, die milliarden menschen het levenslicht laat aanschouwen, enkel en alleen, om

ze daarna in de oneindige verdoemenis te storten. Elk rechtvaardigheidsgevoel komt daarmede in botsing, temeer waar zulk een rechtvaardigheid ons nergens in Gods Woord wordt geleerd. De leer van zulk een God brengt onnoemelijk velen tot het atheïsme, en wanneer men daar al voor bewaard mag blijven dan toch tot een leven uiterlijk buiten God.

Schrijver van deze regelen heeft twintig jaren zijn Bijbel aan den kant gelegd, omdat hij zich niet kon verdedigen, en niet met dien God, die hem in zijn jeugd was geleerd, voor den dag durfde te komen. Dit had hij niet behoeven te doen, indien hem de God der Schriften, d.i. de alles Reddende God was bekend gemaakt.

Neen, het is heusch geen bezwaar, de leer der alverzoening vrijelijk bekend te maken; integendeel, het is een brandende noodzakelijkheid, en laat ons God danken, dat Hij het zoo leidt, dat deze heerlijke waarheid hoe langer hoe meer over de geheele wereld baan breekt.

Een zeer groot bezwaar tegen de alverzoening is dan ook de traditie, de overlevering.

Van eeuwen her is het door zeer geleerde en godzalige mannen uitgemaakt, dat verreweg het grootste deel der menschheid oneindig verworpen en verdoemd zal worden, en die rampzalige leer is zoo diep ingeworteld, dat vele menschen, die tientallen jaren hun Bijbel hebben gelezen, de grootste verwondering uiten, wanneer ze van iets hooren, dat ze zelf honderd keeren hebben gelezen. Ze hebben zich zoo aan de menschelijke leeringen onderworpen, dat ze er niet aan denken, aan zoiets, als de verzoening van het gansche heelal, te gelooven.

Steeds weer hooren we de tegenwerping: “Zouden de vaders het dan niet hebben geweten, en zouden onze voorgangers en geleerden het dan niet beter weten dan u?” en we kunnen ons de uitspraak van onzen Heer indenken, ook bij zooveel ongeloof en leeringen der ouden, toen Hij zeide: “Ik dank U Vader! Heer des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen hebt verborgen, en hebt dezelve de kinderkens geopenbaard.” (Matth. 11:25.)

Een ander bezwaar, daaruit voortvloeiende, is het openlijk moeten bekennen, te hebben gedwaald.

In las onlangs van een bekenden prediker in ons land, dat hij in een jubileumrede, die hij gehouden had in de gemeente, waar hij 't eerst als predikant had gewerkt, gezegd had: "Gemeente, ik zou niet gaarne nog al hetzelfde durven te zeggen, wat ik in mijn eerste prediking onder u heb verkondigd. Ik ben gedurende mijn lange loopbaan meermalen overstag moeten gaan. Ik heb vaak los moeten laten, maar gelukkig steeds, om er wat beters voor in de plaats te grijpen."

Zulke eerlijke predikanten zullen er echter niet veel worden gevonden. Het loslaten van aangenomen stellingen is voor velen zoo vreeselijk moeilijk.

Denk u eens in: een predikant, die jaren lang hel en verdoemenis heeft gepredikt voor 't grootste deel van Gods schepselen, dat hij bij nader inzicht aan zijn gemeente moest bekend maken: "Ik heb gedwaald. ik heb mijn hemelschen Vader een vreeselijk onrecht aangedaan." Want dat is het toch ten slotte.

Het bekennen, ongelijk te hebben, is zoo vreeselijk moeilijk voor den trotschen mensch, en dat geldt heusch niet alleen van de leeraars.

Ik ben overtuigd, dat er velen zijn, die in hun hart de waarheid van de alverzoening reeds hebben aanvaard, maar die er om verschillende redenen toch maar liever over zwijgen. Eerst wanneer het goed tot ons doordringt, welk een groot onrecht we onzen God hebben aangedaan, welke verkeerde gedachten we van Hem hebben gekoesterd, en we de doorbrekende blijdschap van dat heerlijk evangelie gevoelen, worden we belijders en verkondigers.

Nog een algemeen bezwaar willen we noemen en dat is het financieele.

Zooals het nu nog is, zouden de meeste kerkgenootschappen in ons land het niet dulden, wanneer hun predikant openlijk de alverzoening ging prediken. Ze zouden vierkant uit hun ambt

gezet worden, omdat dit niet is volgens de belijdenis, en ze zouden daardoor broedeloos worden. En we geven natuurlijk gaarne toe, dat het een groot geloof en een vast Godsvertrouwen eischt, om het zoover te laten komen, dat men alles veil heeft en staande blijft voor de waarheid.

En dat geldt niet alleen voor de leeraars, maar voor den geheelen aanhang van die kerkgenootschappen, die allen gebonden zijn onder het juk der menschelijke voorschriften, waaraan ze zich hebben te onderwerpen, ten koste van hun aardsch bestaan.

We zullen nu overgaan tot de grootste aller bezwaren.

Het allergrootste bezwaar tegen de leer der alverzoening is, dat ze niet berust op Gods Woord.

Nu klinkt het misschien wel eenigszins vreemd, geachte lezers, maar het is mij nog niet overkomen, dat iemand tegen mij heeft gezegd: “Het bewijs, dat jelui daarvoor aanhalen uit Gods Woord, is niet waar.”

Er wordt niet gezegd dat we verkeerd lezen of vertalen, of dat de positieve uitspraken uit de Schrift verkeerd verstaan worden, niets van dat alles. Er wordt hoogstens gezegd: “Het kan ook wel anders worden gelezen.” Liever wordt er maar over gezwegen.

Of er wordt ons gezegd, dat er ook wel uitspraken in Gods Woord zijn, in dienzelfden Bijbel, die de alverzoening tegenspreken. Altijd weer komen de menschen met teksten, die volgens hun meening de alverzoening weerleggen.

Bij eenig nadenken is het duidelijk, dat dit op een fiasco moet uitloopen, omdat het niet waar is, dat de Schrift zichzelf tegenspreekt. Wanneer God ons op eene plaats in Zijn Woord zegt, dat Hij het gansche heelal tot Zichzelf zal verzoenen, dan kan Hij op een andere plaats niet zeggen, dat Hij verreweg het grootste deel voor altijd en in het oneindige van zich af zal stooten en verdoemen.

Dan zou de Bijbel al een zeer onbetrouwbaar boek zijn.

Ik hoorde nog onlangs van iemand, die zich met het vraag-

stuk van de alverzoening tot zijn predikant had gewend. Het antwoord, dat hij kreeg, was: “Indien ze u nog eens met die groote dwaling komen lastig vallen, leg ze dan maar het zwijgen op met Matth. 25:46: “Deze zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven.”³

Zulk een antwoord bevredigt natuurlijk niet, en het geeft maar blijk van er zich met een groot woord af te willen maken.

Een ernstige poging om dit belangrijke vraagstuk met Gods Woord te weerleggen, werd er, voor zoover ik weet, in ons land nog niet gedaan, alhoewel daartoe wel aanleiding is gegeven.

Ik denk o.a. aan het boek van Dr. Ströter “Het Evangelie Gods,”⁴ waarin het vraagstuk van de alverzoening zoo duidelijk naar voren wordt gebracht. Dit boek werd zestien jaar geleden vertaald en uitgegeven, en aan vele vooraanstaande theologen in ons land gezonden, met het verzoek, hun meening er over te zeggen. Deze zouden dan achter in het boek worden opgenomen. Slechts een paar gaven gehoor en ook dezen deden geen poging om het vraagstuk te weerleggen.

En toch moeten we bij de theologen zijn. Zij moeten toch bekwaam zijn, om, indien dit mogelijk is, de alverzoening Schriftuurlijk te weerleggen.

Ik heb hier eenige uitspraken van, zooals de Redacteur van een bekend Christelijk weekblad ze noemt, bekende mannen met groote kennis van de Schrift.

Aangezien genoemde Redacteur ook zelf, — toentertijd ten minste — een felle tegenstander van de alverzoening was, zal hij geen moeite hebben ontzien, de meest doeltreffende uitspraken te verzamelen.

Voor zoover ze dit vraagstuk betreffen, laat ik ze hier volgen:

³Deze tekst wordt zeer uitgebreid behandeld in “Het gericht over de naties” (hoofdstuk 27 van “Het richten van God”) van A.E. Knoch. Red.

⁴Ten tijde van de publicatie van dit boekje: Verkrijgbaar bij den Uitgever Daamen, den Haag, voor verm. prijs f1.25.

Chas Simeon, B.A., Senior Fellow van Kings College, Cambridge, schrijft in zijn verklaring van Matth. 25:34, 41, 46: “De boozen zullen in de plaats van eeuwige ellende geworpen worden. Wij zullen niet trachten hun ellende te beschrijven, want het gaat de macht der menschelijke taal te boven, deze uit te drukken, en onze verbeelding om ze te bevatten — maar dit beweren wij, dat ze werkelijk en *eeuwig* zal zijn. Zij zal voortbestaan tegelijk met de gelukzaligheid van den hemel, want haar duur wordt door precies hetzelfde woord beschreven.”

Dit is allerminst een weerlegging van de alverzoening.

Ook wij gelooven, dat de straf, waarvan gesproken wordt in genoemde teksten, zwaar zal zijn, maar we mogen allereerst niet aannemen, dat dit de straf is voor de geheele wereld buiten de uitverkorenen, wat schrijver toch zeker met *boozen* bedoelt, maar enkel en alleen van degenen, die de broeders van den Koning in de groote verdrukking hebben verwaarloosd. Daar gaat het om in dit Schriftgedeelte.

Dat hun straf, of beter kastijding, eeuwig, d.i. aionisch, en dus gedurende de eeuwen of in de eeuwen zal zijn, is juist een bewijs dat ze niet oneindig zal zijn.

De schrijver maakt oog nog de groote fout, dat hij spreekt over de *gelukzaligheid in den hemel*, terwijl Christus hier in 't geheel niet spreekt over den hemel, maar over het ingaan in het koninkrijk van de toekomstige eeuwen, hetzelfde koninkrijk, om welks komst Israel was geleerd te bidden: “Uw Koninkrijk kome.” In dat koninkrijk zullen de weldoeners van Israel, de broeders van den Koning, eeuwig, d.i. aionsch leven.

G. S. Faber, B.D. van University College, Oxford, schrijft in zijn “Many Mansions in the House of the Father:” “Zoo worden dus de onverbeterlijk slechten, hetzij gevallen engelen of menschelijke afvalligen, niet alleen *eeuwig* gestraft, maar, wat ongetwijfeld hun woede en nijd en wanhoop nog verergert, zij worden bewust gestraft in onmiddellijke tegenwoordigheid van het Lam en Zijn gevolg van Heilige Engelen en de Geesten der

rechtvaardigen, volmaakt door de vereeniging met hun lichamen.”

Op welken Schriftuurgrond deze geleerde zijn uitspraak baseert, is natuurlijk niet uit te maken.

Hij laat zijn oordeel echter alleen vallen op gevallen engelen en *onverbeterlijk slechte* menschen, en als de man zulke taal niet schreef in volkomen onwetendheid van de liefde Gods, dan zou ik niet aarzelen, hemzelf daarbij te rekenen.

Vreeselijke gedachte van God, die de menschen gaat straffen, om hun woede en nijd en wanhoop nog te verergeren. Dat is Satanisch werk.

Vreeselijke gedachte, om het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegnam en daardoor den Vader met de wereld verzoende, te plaatsen met Zijn gevolg in de onmiddellijke nabijheid, voor eeuwig — waarmede schrijver oneindig bedoelt — van een ongeredde, verdoemde wereld, waarvoor Hij ook Zijn bloed gaf, doch die Hij niet heeft kunnen redden.

Waar haalt zulk een B.D. = Candidaat in de Theologie, toch zulke vreeselijke dingen vandaan?

Laat ons daar even andere klanken tegenover stellen:

“En alle schepsel, dat in den hemel is en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles wat in dezelve is, hoorde ik zeggen: Hem, die op den troon zit, en het Lam, zijde dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in de eeuwen der eeuwen.” (Op. 5:13.)

We gaan verder.

James Hamilton D.D., zegt in een preek over “Eeuwige Straf:” “Wat betreft een onderwerp als de duur van toekomstige straf, kunnen we ons alleen beroepen op de Schrift. Dit Boek, dat licht werpt op den toekomstigen staat der rechtvaardigen, is het eenige Boek, dat kan beslissen over den toekomstigen staat der boozen. “Eeuwig vuur, “eeuwig verderf,” “vuur, dat niet uitgebluscht zal worden,” “worm, die niet sterft,” deze uitspraken zijn toch wel *beslissend*. Ik ben mij volkomen bewust, dat de *eeuwige duur van toekomstige straf* een leer is, waarvoor de meesten terugdeinzen,

en welker rechtvaardigheid een ongebroken hart niet gemakkelijk erkent, — toch is er een geestestoestand, die deze leer niet alleen erkent, maar die gevoelt, dat *niets anders mogelijk is.*”

Ook deze Doctor in de Godgeleerdheid maakt de groote fout om van het standpunt uit te gaan, dat eeuwig oneindig is of tijdeloos.

Maar ook in zijn woordenboek staat voor “Eternity” = zonder *begin* en zonder einde; evengoed als voor ons woord eeuwigheid. Maar hoe kan een *toekomende* straf, die dus nog niet is begonnen en wel een begin zal hebben, eternal, d.i. zonder begin of einde zijn?

Een gebroken hart erkent alles wat in de Schrift staat, maar tracht deze goed te lezen, en het is wel zeer treurig, dat er Godgeleerden zijn, die in een geestestoestand verkeeren, waardoor ze de heerlijkste waarheden in Gods Woord te niet trachten te doen met verkeerde toepassingen van andere uitspraken in dat Woord.

Volgens dezen schrijver zou men tot de conclusie komen, dat een ongebroken hart meer rechtvaardigheidsgevoel heeft dan een gebroken.

Het eeuwige of eeuwische vuur van gehenna, dat gedurende de toekomstige eeuwen niet zal worden uitgebluscht, zal op de nieuwe aarde niet meer branden. Daar zal geen “dal van Hinnom” meer zijn en ook geen eeuwig knagende worm.

Ja, geachte Doctor, er is Gode zij dank *wel wat anders mogelijk*. Er is Eén, die het eeuwige vuur zal blusschen, wanneer het zijn dienst heeft gedaan, waarvoor het was bestemd, en die ook degenen, die in het aiouwsche vuur gelouterd zullen worden, tot Zijn Vaderhart zal terugbrengen, want God zal eens alles in al Zijn schepselen zijn.

Dr. R. A. Torrey, van het Bijbelinstituut te Los Angeles, U.S.A. zegt: “Mijn kennis van Grieksch en Hebreeuwsch heeft mij in staat gesteld, het Oude- en het Nieuwe Testament in het oorspronkelijke te lezen. Ik heb beide nauwkeurig en biddend

bestudeerd, en ik geloof, dat allen, die buiten Christus zijn, verloren zijn, en verloren zullen *blijven*, zolang zij Jezus Christus niet als hun persoonlijke Zaligmaker aannemen. Ik zie geen enkelen straal van hoop, door Christus en Zijn apostelen gegeven aan degenen, die sterven zonder Christus in *dit* leven aan te nemen. Daarom *durf ik hen geen enkelen straal van hoop te geven.*”

Wat Dr. Torrey zegt, kunnen we gedeeltelijk onderschrijven. Ook wij geloven, dat degenen, die buiten Christus zijn en buiten Christus sterven, verloren zijn. We zouden zelfs nog verder willen gaan en met Paulus zeggen, dat *ook degenen, die in Christus ontslapen zijn, verloren zijn*, (1 Kor. 15 16.) zolang ze nog niet zijn opgestaan.

Maar hetgeen verloren is, is niet weg. Het zal alles worden teruggevonden.

Wanneer schrijver zegt, dat Christus geen enkelen straal van hoop voor het verlorene geeft, dan zou ik hem toch attent willen maken op al de gelijkenissen, die Hij sprak; de verloren penning, het verloren schaap, de verloren zoon; gelijkenissen, die ons allen zeggen, dat Hij juist het verlorene zoekt, en *niet ophoudt, voor het terecht is*. “De Zoon des Menschen is gekomen om te zoeken en zalig te maken, dat *verloren* was. (Luk. 19:10.) En is niet alles verloren in de zonde? Maar wanneer de zonde uitgebannen zal zijn, zal alles terecht komen, want God is niet alleen de redder der geloovigen, maar van *alle mensen*. (1 Tim. 4:10.)

Laat ons hopen, dat deze Godgeleerde ook nog, met behulp van zijn kennis der grondtalen, deze kostelijke waarheid ontdekt en bekend maakt. Tegen de alverzoening is zijn betoog niet, al denkt hij dit.

J. R. Cadwell, gedurende 38 jaar uitgever van “the Witness,” luidde de alarmklok op de volgende wijze: “Wij waarschuwen Gods volk tegen de leer van de “niet eeuwige straf,” als zijnde de afschuwelijkste en meest aanneembare leer van Satan, om het Evangelie te ondermijnen, de verzoening in minachting te brengen

en zielen te verleiden. Wij smeeken jonge geloovigen, *deze leer, en allen die haar volgen, en boeken die haar onderwijzen, te schuwen zooals zij de pest zouden schuwen.*

Hebt ge 't goed gelezen, vrienden? Welk een haat tegen de alverzoening spreekt uit deze woorden. U moet ons *schuwen als de pest*, als verkondigers van een satanische leer.

Zelfs de Redacteur van het blad, die dit ook te zijner verdediging opnam en op dit gebied voor geen kleintje vervaard is, vond, toen ik hem over deze uitdrukking schreef, het wel een beetje te erg.

Deze getuige staat er echter ook vierkant naast en beschuldigt ons verkeerd.

Indien er in Gods Woord sprake is van “eeuwige straf,” dan zal niemand, die gelooft aan de uiteindelijke verzoening, zeggen dat dit niet bestaat.

Neen, vriend, ik zou verder willen gaan en zeggen, dat elke straf eeuwig = aiionisch = tijdelijk is, en juist omdat de straf eeuwig is en niet oneindig — wat de Satan u misschien heeft ingefluisterd — gelooven wij, dat er een einde aan komt.

We lezen herhaaldelijk, dat God zelf niet eeuwiglijk den toorn zal behouden; nog veel minder zal Hij dit oneindig doen.

Het zijn niet wij, die het rijke evangelie van Gods reddende liefde ondermijnen en de verzoening minachten, maar u.

Wij gelooven, dat het verzoenend bloed des kruises *het alles*, dat op de aarde en in de hemelen is, verzoenen zal tot God. (Col. 1:16.) U gelooft, dat dat verzoenend werk maar zeer onvoldoende is geweest en slechts den enkeling zal redden. Wie van ons doet dan te kort aan de verzoening en minacht deze, en wie van ons ondermijnt het evangelie en verleidt zielen?

Dr. James M. Gray, van the Bible Training Institute, Chicago, schrijft: “Dezelfde Bijbel, die Gods karakter openbaart, openbaart ook *het feit van de eeuwige bewuste straf der boozen*. Daarom, als wij geen acht slaan op zijn leer in het eene geval, noodzaakt de logica ons, dat we dit ook niet doen in het andere.”

Wij willen zoowel acht slaan op de vergelding ten kwade als ten goede, maar buiten dat alles openbaart God Zich in Zijn Woord als de uiteindelijke Redder van allen.

J. N. Darby, wiens vertaling van het Nieuwe Testament grootelijks gewaardeerd wordt: “Ik heb het Grieksche Testament bestudeerd, en het is voor mij een onomstootelijke waarheid, dat het Gods bedoeling is, bij den lezer de overtuiging op te wekken, dat *eeuwige ellende het deel is der boozen*. Ik verklaar ook, dat het mijn overtuiging is, dat een grondige kennis van Grieksch het Schriftuurlijke geloof van den eenvoudige bevestigt. *Als God heeft bedoeld, de gedachte van eeuwige straf op te wekken, dan had Hij geen sterker uitdrukkingen kunnen gebruiken. Deze bestaan niet.*”

Welke uitdrukkingen Darby bedoelde, weten we niet, maar we mogen aannemen, dat het dezelfde zijn, waar van eeuwige straf gesproken wordt. Wat met eeuwige straf bedoeld wordt en wie dit geldt in genoemde uitdrukkingen, hebben we reeds eerder gezegd.

’t Is opmerkelijk, dat al deze Godgeleerden steeds weer spreken over de *Straf der boozen*. ’t Is alsof ze het evangelie Gods niet kennen, dat zegt, dat God de goddeloozen rechtvaardigt. (Rom. 4:5.) Zijn we niet allen boozen? “Er is niemand, die verstandig is, er is niemand, die God zoekt. Allen zijn afgeweken, tezamen zijn ze onnut geworden; er is niemand, die goed doet, er is niet tot één toe.” (Rom. 2:11,12.)

Maar Gode zij dank: “Gelijk door de ongehoorzaamheid van den éénen mensch de velen (d.i. allen.) tot zondaars gesteld zijn geworden, alzoo zullen ook door de gehoorzaamheid van Eénen de velen, (dezelfde velen d.i. allen.) tot rechtvaardigen gesteld worden.” (Rom. 5:19.)

Dr. D. F. Salmond, Prof. in de theologie, United Free Church, Aberdeen: “Het onherroepelijk eindlot van de boozen en rechtvaardigen kan niet ondubbelzinniger worden uitgedrukt dan

Christus deed, als Hij Zijn rede over het oordeel besluit met de tegenstelling: “En dezen zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven.” Hiermee vat Hij in 't kort samen, alles wat Hij zegt van 't eind der dingen en den zedelijken uitslag van het leven.”

Matth. 25 is niet het einde aller dingen. Het einde aller dingen, wat tevens een nieuw begin is, is dat God zal zijn alles in allen.

Indien in Matth. 25 gesproken werd over het einde aller dingen, dan zou het kruis van Christus overbodig zijn geweest. Het is terecht, zooals de Professor het ook zegt, dat hier alleen maar sprake is van den zedelijken uitslag van het leven. Zijn fout is, dat hij dat maar weer toepast op de boozen, waarmede hij natuurlijk al de boozen bedoelt, die ooit hebben geleefd, terwijl het ten opzichte van die allen slechts een kleine hoeveelheid geldt.

Deze geleerde laat de redding van den mensch afhangen van de goede werken.

Dr. H. R. Mackintosh, Prof. in de theologie, New College, Edinburgh: “Wij kunnen slechts het feit registreeren, dat er in het onderwijs van onzen Heer geen positieve basis bestaat voor de leer van het “niet voortbestaan” of de tijdelijke natuur der toekomstige straf. “Deze zullen gaan in de eeuwige pijn,” is te droevig categorisch, en een oneindig visioen opent zich bij Zijn woord betreffende Judas: “Het ware hem goed, zoo die mensch niet geboren ware geweest.” Men heeft zich beroepen op sommige teksten om de meening te verdedigen, dat Jezus voor een zekere soort overtreders een tijdelijke straf bedoelde, maar die verklaring heeft geen grond. De leer van Jezus, zooals wij haar hebben, bevestigt *den eeuwigen duur* der toekomstige straf.”

Dwaas te spreken van een *eeuwigen duur* van een straf, die nog in de toekomst ligt, en die dan toch een begin moet hebben, wanneer eeuwig oneindig, d.i. zonder begin of einde beteekent.

Ik hoorde onlangs al spreken over drie soorten eeuwigheden: een eeuwigheid zonder begin met een einde, een eeuwigheid zonder begin en zonder einde, en een eeuwigheid met een begin en zonder einde.

De menschen vinden al wat uit.

We moeten nog even op Prof. Mackintosh terugkomen.

Dat er in Matth. 25 gesproken wordt over een zekere soort overtreders, dat is toch zeer duidelijk. Er wordt daar duidelijk omschreven, wie eeuwig gepijnigd of gekastijd zullen worden, en ook waarvoor dit zal geschieden. Deze Prof. leest Gods Woord ook niet met onderscheiding.

Indien deze Prof. het einde der straf niet in de evangeliën kan vinden — hoewel ze er wel in staat — en niets over de alverzoening, waarom leest hij dan niet verder? De brieven van Paulus o.a.

We moeten toch nooit vergeten, dat de woorden, die onze Heer sprak tijdens Zijn omwandeling op aarde, gesproken werden, toen de verzoening nog niet was teweeggebracht. Nog vóór het kruis.

Den tekst betreffende Judas leest hij niet goed. De beteekenis is: het ware Hem (den Zoon des menschen) goed, zoo deze mensch (Judas) niet geboren ware geweest.

Dr. C. I. Scofield: “Plaatsruimte verbiedt ons een betoog te houden (wat heel gemakkelijk kon gedaan worden) om te bewijzen, dat de Bijbelsche woorden *dood*, *tweede dood*, enz. in het Oude of Nieuwe Testament nooit vernietiging van het bestaan beteekenen.”

Daar gaan we volkomen mee accoord, en het is een bevestiging vóór in plaats van tegen de alverzoening.

Wat God eenmaal in het aanzijn heeft geroepen, zal blijven bestaan. Ze mogen dan in den dood, den tweeden dood of in het eeuwig verderf gaan, al die toestanden zullen eens worden opgeheven.

God laat niet varen de werken Zijner handen.

Wij hopen echter van ganscher harte, dat Dr. Scofield met ons gelooft, dat het doel van dit blijven bestaan niet is, om het grootste deel van Gods eigen schepselen in de oneindige rampzaligheid te storten, maar te redden en te verzoenen.

Dat toch is het groote einddoel van Gods raadsplan: de redding van het heelal.

Ons resten nog een paar uitspraken. Laten we allen hooren.

Dr. Alex Mc. Laren schrijft in zijn "Exposition of Holy Scripture" over Matth. 25:46, behalve andere commentaren, ook deze woorden: "Welk een verschrikkelijk onderscheid tusschen: "Komt, gij gezegenden!" en: "Gaaf weg van Mij, gij vervloekten!" Dit is de verschrikkelijkste parallel tusschen "eeuwige straf" en "eeuwig leven." Het is nutteloos te trachten, het verschrikkelijke te verzachten, door het woord "eeuwig" te ontledigen van zijn beteekenis ter betrekking tot duur. Er is hier niet de minste grond voor de meening, dat de eene toestand meer eindig zou zijn dan de andere. De uitdrukkelijke herhaling van het woord doet eerder den oneindigen duur van beide te meer uitkomen."

Ook wij willen niets afdoen van het groot verschil tusschen de gezegenden en de vervloekten, maar we willen ons wachten, daar ook niets aan toe te voegen.

We herhalen het nogmaals: we mogen deze uitspraak niet toepassen op het geheele menschedom, dat in dit leven niet wordt gezegd; dat heeft de Heer zelf niet bedoeld, en wij mogen die bedoeling er niet inleggen.

Ook willen we niets afdoen van het woord eeuwig, maar er ook niets aan toe voegen. Het is de tijd van de eeuwen, die zullen volgen op de uitspraak.

Ook beweren wij niet, dat er verschil in duur zal bestaan tusschen eeuwig leven en eeuwige kastijding, maar wij willen ook gelooven aan een "voleinding der eeuwen, waarna alles zal overgaan van het eeuwige of tijdelijke in het tijdlooze, waar niets eeuwigs meer zal zijn, en waarvan wij alleen weten, dat God in allen alles zal zijn.

Sir Robert Anderson, schrijver van "The Gospel and its Mystery," schrijft in "Human Destiny" over het woord eeuwig: "In Matth. 25:46 wordt het woord in één zin gebruikt voor de *straf* der verlorenen en het *leven* der verlostten, en in 2 Kor. 4:18 wordt het gebruikt in tegenstelling met tijdelijk — een voldoende antwoord aan degenen, die ons zeggen, dat *tijdelijk* de eigenlijke beteekenis is."

Ook hier gaat het weer over de beteekenis van eeuwig, en blijkt het toch, dat meerderen *eeuwig* niet als *oneindig* beschouwen.

Eindelijk krijgen we dan ook toch een tekst om dit te bewijzen en wel 2 Kor. 4:18. Hier staat in de St. Vertaling: "Want de dingen, die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen, die men niet ziet, zijn eeuwig."

Zoo oppervlakkig gezien is eeuwig werkelijk iets anders dan tijdelijk. Maar dat eeuwig daarom oneindig zou zijn, kan ik nog niet zien.

We moeten nagaan uit het verband, wat Paulus bedoelde.

In het vorige vers zegt hij: "Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid." Hij wil daarmee zeggen, dat de lichte verdrukking in dit leven, van dezen tijd dus, die maar zeer kort is, medewerkt tot verhooging van de heerlijkheid, die in een anderen tijd of eeuw zal worden genoten. In Rom. 8:18 zegt hij, dat "het lijden dezes *tegenwoordigen tijds* niet is te waardeeren tegen de heerlijkheid, die aan ons zal worden geopenbaard." Ook hier wordt bedoeld de heerlijkheid in de toekomstige eeuwen of de eeuwige heerlijkheid, d.i. de heerlijkheid, behoorende bij die eeuwen of aionen.

In 2 Kor. 4:18 volgt dan: "niet aanmerkende hetgeen we waarnemen, maar wat niet waargenomen wordt, want hetgeen we waarnemen is voor een tijd, maar wat niet waargenomen wordt, is eeuwig." (C.V.)

Hij wil hiermede zeggen, ziende op het voorgaande, dat hetgeen we ondervinden, door moeten maken, maar voor *een korten*

tijd is. Hier staat in het oorspronkelijke hetzelfde woord als in Matth. 13:21 en Marc. 4:17 in de gelijkenis van den zaaier, die op steenachtigen grond zaait, waar geen wortel geschoten wordt en het groeien slechts voor een korten tijd is, en in Hebr. 11:25, waar van Mozes gezegd wordt, dat hij liever met het volk van God kwalijk behandeld wilde worden, dan voor *een* (korten) *tijd* de genietingen der zonde te hebben.

De tegenstelling in 2 Kor. 4:18 is dan ook niet tijdelijk en oneindig of tijdloos, maar lichte verdrukking in den korten tegenwoordigen tijd van dit aardse leven, en de uitnemende heerlijkheid in den veel langeren toekomstenden tijd van de eeuwen, waar het eeuwige leven zal worden genoten.

Op die toekomstende eeuwen had de apostel immers steeds zijn hoop gevestigd en laten wij het ook hebben.

Ten slotte nog de bekende prediker *C. H. Spurgeon*; hij zegt: “Vernietiging (niet voortbestaan) is niet *eindelooze* straf, maar een *eind aan* de straf.”

Dit is een argument tegen de leer van de “algeheele vernietiging,” waarvoor geen grond is in Gods Woord. God is geen mensch, dat Hij iets in 't aanzien zou roepen, om het daarna als waardeloos weer voor altijd te vernietigen.

Spurgeon grondt zijn argumenten tegen deze leer echter op een oneindige straf, wij willen ze liever baseeren op eindelooze redding, verzoening en leven,

Dat alleen is Schriftuurlijk en Gode waardig. Hiermede zijn we aan het einde gekomen van al die z.g. uitnemende weerleggingen, door eminente Godgeleerden, van de alverzoening.

U zult mij echter moeten toegeven, als ik zeg, dat ze alle even zwak, ja waardeloos zijn.

Uit alle spreekt min of meer een vooropgezette haat tegen de alverzoening, en er wordt geen enkele tekst uit de Schrift, die ons de alverzoening leert, weerlegd. Er wordt zelfs geen poging toe gedaan.

En wanneer men een zaak wil bestrijden en weerleggen, dan dient men deze toch in haar kern aan te grijpen.

Al deze geleerden doen weer niets anders dan te trachten met andere uitspraken uit den Bijbel een heerlijke waarheid, eveneens door den Heiligen Geest geïnspireerd, te vernietigen. En dat moet op een mislukking uitloopen, omdat God Zich niet in Zijn Woord weerspreekt.

Bovendien zijn hun z.g. tegenbewijzen zeer weinig. Alles concentreert zich eigenlijk om dien eenen tekst, Matth. 25:46, en om het begrip eeuwig.⁵

“En deze zullen gaan in aioonische kastijding, maar de gerechtvaardigden in het aioonische leven.” (Matth. 25:46.)

Wat wordt hier wel, en wat wordt hier niet gezegd?

Hier wordt *wel* gezegd, dat degenen van de levende volkeren, die voor den glorietroon van den Koning zullen moeten verschijnen, en beschuldigd worden, dat ze in de groote verdrukking kwaad gedaan hebben aan de broeders van den Koning, daarvoor in de aioonische kastijding zullen gaan. En die goed aan de broeders gedaan hebben, daarvoor in het aioonische leven zullen gaan.

Hier wordt *niet* gezegd, dat met de eersten de geheele ongelovige wereld wordt bedoeld, en evenmin met de laatsten al de geloovigen.

Integendeel, in het geheele verhaal in Matth. 25 wordt niet over geloof gesproken; het is enkel vergelding voor gedane werken, ten kwade of ten goede. En zoo gelooven wij althans toch niet gered te worden.

Bovendien wordt er *wel* gesproken van een aioonische of eeuwsche kastijding en van een aioonisch of eeuwsch leven, maar *niet* van een oneindige kastijding of oneindig leven.

En dat is toch ten slotte het middelpunt, waar alles om draait.

⁵Deze tekst wordt zeer uitgebreid behandeld in “Het gericht over de naties” (hoofdstuk 27 van “Het richten van God”) van A.E. Knoch. Red.

Is eeuwsch, of wilt ge eeuwig, oneindig, dan worden ook de kwaaddoeners uit Matth. 25 oneindig gestraft of gekastijd, zooals er eigenlijk staat, en dan kunnen we spreken van een oneindige verdoemenis.

Maar als dat waar is, dan bestaat er geen alverzoening, want dan zou God, die ten minste deze genoemde kwaaddoeners al maar door, zonder einde straft, kastijdt, foltert en martelt, zooals er wordt geleerd, deze toch ook nooit tot Zichzelf kunnen verzoenen.

En omdat volgens de Schrift de alverzoening wel bestaat, en ook de menschen verzoend worden, hebben we gezegd, kan eeuwig niet oneindig zijn.

Maar dat bewijs bevredigt de tegenstanders niet, en heft hun bezwaar tegen de alverzoening niet op.

Voor we dus verder gaan met meerdere bezwaren, zullen we trachten nog wat meer licht in die kwestie van eeuwig-eindeloos of eeuwig-eindig te geven.

Wanneer we al die geleerden (we zeiden het reeds) zouden vragen, wat de beteekenis van hun “eternal” (Eng. voor eeuwig.) is, dan zouden ze in koor antwoorden, dat dit beteekent: zonder begin of einde, onbeperkt geen grenzen, noch van tijd, noch van ruimte. Het staat in hun woordenboek.

Maar we zagen het reeds, dat de eeuwige kastijding van Matth. 25 wel begrensd is; ze heeft tenminste wel een begin. Het moet nog aanvangen. We weten dus al vast, dat het maar half-eeuwig of half-eindeloos is.

Zal het ook eindigen? Dat ligt er maar aan, of de eeuwen, waarin die eeuwige kastijding zal uitgeoefend worden, een einde hebben.

Dat de eeuwen een einde zullen hebben, lezen we meermalen in de Schrift. De Heer sprak meermalen van de voleinding der eeuwen. (Matth. 13:39, 40; 24:3; 28:20.) Hier staat in de St. Vertaling steeds wereld, maar in den grondtekst staat aion

(eeuw) en niet kosmos (wereld.) We lezen in 1 Kor. 10:11, dat op ons de *einden der eeuwen* zijn gekomen. We lezen in Hebr. 9:26, dat Christus eenmaal in de *voleinding der eeuwen* geopenbaard is.

Deze laatste tekst is zeer afdoende, maar wordt meestal verkeerd gelezen, omdat in de St. Vertaling de woorden verkeerd gerangschikt zijn.

Ik zou daar gaarne even op willen wijzen. Daar staat in onze vertaling “... nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde te niet te doen door Zijns zelfs offerande.”

Dat is niet zoo. Christus is niet in *de voleinding* der eeuwen geopenbaard, om Zichzelf ten offer te geven, maar er *midden in*.

De goede vertaling of rangschikking der woorden is: “Nu is Hij eenmaal geopenbaard, om door Zijns zelfs offerande, aan *het einde der eeuwen de zonde te niet te doen*,” of beter: “te doen ophouden.”

Dat maakt een einde aan alle tegenspreken.

Hier is een dubbele openbaring.

Er wordt ons eerst gezegd, dat er aan alle eeuwen, of wilt ge liever, eeuwicheden, een einde zal komen.

Het zegt ons echter ook nog, dat aan het einde van alle eeuwen de zonde niet meer zal bestaan, uitgebannen zal zijn. Voor dat heerlijk feit gaf Christus Zichzelf ten offer. Dat was het groote doel.

En geachte lezers, u bent het toch zeker wel met mij eens, dat waar geen zonde meer bestaat, dat daar vrede en blijdschap moet heerschen? Het is toch de zonde, die scheiding maakt tusschen God en Zijn schepsel, en waar de scheiding opgeheven is, daar moet toch de hereeniging volgen.

Maar zoolang er nog één van Gods schepselen in die eeuwige rampzaligheid is, en daar vervuld met nijd en haat en toorn zijn Schepper vloekt, zoolang is toch de zonde niet opgeheven.

Zal dan het bloed van Jezus Christus te kort schieten en niet voldoende zijn om dat groote einddoel, het vernietigen der zonde, te bereiken?

Ik wilde wel, dat al mijn tegenstanders zich eens ernstig met die vraag wilden bezig houden. Het is van zoo groot belang.

Voor mij is Hebr. 9:26 alleen reeds genoeg bewijs, dat er een einde aan de eeuwen zal komen, en dat bovendien het einde der eeuwen aan het gansche heelal de volledige redding en verzoening zal brengen.

En laten de geloovigen nu niet bevreesd zijn, dat met het einde der eeuwen ook hun heerlijke toestand zal ophouden, want daar is geen enkele reden voor. Het tegenovergestelde is eerder waar.

Zoolang de eeuwen zullen bestaan, zal de zonde blijven bestaan.

God gebruikt de eeuwen om de zonde uit te bannen, en het moge dan waar zijn — en het is waar — dat het eeuwige leven voor de begenadigden een heerlijke en volmaakte toestand is, maar de niet begenadigden moeten dat derven.

En zou het nu iets te kort doen aan uwe heerlijkheid, indien God, die u redde, al die anderen, die nu nog niet begenadigden, ook nog zal redden? Ik zou zeggen: het moest u tot meerdere vreugde stemmen, want dit zal het ook uw Redder doen.

Niet toch, vóór dat alle knie zich zal hebben gebogen en vóór dat alle tong zal hebben beleden, zoowel in den hemel als op aarde, dat Jezus de Heer is, zal de heerlijkheid van God ten volle zijn bereikt.

Geen enkele stramme knie en geen enkele vloekende tong mag er overblijven.

Hebt u nog meer bezwaren daartegen?

Misschien zullen er zijn, die zeggen: Er zijn nog veel meer bezwaren tegen de alverzoening dan deze buitenlandsche Godgeleerden er tegen inbrachten.

Ik weet het, vrienden, maar bezwaren zijn er om overwonnen te worden.

Ik had nog kort geleden, schijnbaar zeer toevallig, een correspondentie over dit vraagstuk met een broeder, die er echter niet aan dacht mij de broederhand te reiken, omdat ik het vreeselijke geloofde, n.l. dat God de wereld zou redden.

't Was wel geen theoloog, maar blijkbaar toch iemand, die veel in den Bijbel had gelezen.

Al het Schriftbewijs, dat ik ten gunste van de alverzoening aanbracht, liet hem blijkbaar koud, en hij deed geen enkele poging, mij te overtuigen, dat ik verkeerd las of iets dergelijks.

Ook hij kwam weer met aanhalingen uit den Bijbel, die volgens hem duidelijk zeiden, dat er geen alverzoening kon bestaan, en daar hij vooropstelde "geheel Gods Woord," beschuldigde hij mij van dat gedeelte van den Bijbel niet te gelooven.

Hij beweerde tientallen bewijzen te heb ben, waaruit hij een greep zou doen, en zooals ik mocht veronderstellen, dan wel de beste.

Zijn eerste bewijs was Joh. 3:16b: ". . . . opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."

Ik moest daar natuurlijk uit lezen, dat al degenen, van Kain af tot den laatsten ongeloovige toe, ook al de millioenen, die nooit van Christus hebben gehoord, het verderf wel zou treffen, wat volgens hem beteekende, dat ze de oneindige verdoemenis in zouden gaan. En dus: geen alverzoening.

Ik weigerde dit te gelooven en ik verwonderde mij, dat er uit zoo'n kostelijken tekst als Joh. 3:16 een gif wordt gezogen, dat er niet in zit.

Om genoemde woorden te verstaan, moeten we het geheele vers lezen, of liever nog het verband nagaan, waarin de Heer ze uitsprak.

De Heer sprak deze woorden na het onderhoud, dat Hij had gehad met den Joodschen rabbi Nikodemus. De geleerde zat er blijkbaar mee, hoe het hem mocht gelukken, het Koninkrijk binnen te gaan. Ongetwijfeld bedoelde hij het Messiaansche koninkrijk. Dat was en is nog immers de hoop van den geloovigen Israëliet. En dat met recht; het is hun beloofd door God zelf.

Nikodemus dacht, dat hij door het houden der wet en het doen van vele werken dat koninkrijk zou beërven of in zou gaan, maar nu zegt Jezus hem: “Tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het koninkrijk Gods niet zien.” (:3.)

Hier begreep de rabbi niets van, en daarover maakt de Heer hem een verwijt. Dat had hij als wetgeleerde moeten weten. Het stond toch in de profetieën, o.a. in Jes. 66:8.

De Heer zegt hem nogmaals uitdrukkelijk: “Gijlieden,” en daar bedoelt Hij Israel mee, “moet wederom geboren worden.” (:7.) Er is geen andere weg dan door den dood en de opstanding, de nieuwe geboorte, om het beloofde Koninkrijk in te gaan.

We staan dus hier geheel op Israelietischen bodem; het gaat hier over het koninkrijk, dat aan Israel zal worden opgericht, en dat ze zullen krijgen in de wedergeboorte, nadat de Zoon des Menschen zal gezeten zijn op den troon Zijner heerlijkheid. (Matth. 19:28.) Het zal zijn in de *toekomende eeuw*, waarin ze het *eeuwige leven* zullen ontvangen, (Luk. 18:30.) en hier wordt hetzelfde eeuwige leven bedoeld als in Joh. 3:16. Het zal zijn in de duizend jaren, waarin Israel als priesters en koningen met Christus zullen heerschen, Op. 20:6, na de eerste opstanding, de nieuwe geboorte.

Aan die wedergeboorte zouden echter alleen deel hebben degenen, die in den Zoon des Menschen, in dien Jezus, die daar onder hen rondwandelde als een gewoon mensch, geloofden als den van God gezonden Messias, den Koning Israels. Die dit niet deed, zou geen deel hebben aan de wedergeboorte en aan het leven der eeuwen. Hij zou dat leven derven of missen, en niemand, die gelooft aan de alverzoening, zal daarmede beweren, dat die Joden, die hun Koning hebben verworpen deel zullen hebben aan dat leven der eeuwen, waarover de Heer hier spreekt.

Maar moeten we daarom aannemen, dat ze daarvoor in de eeuwige of oneindige verdoemenis zullen gaan?

Joh. 3:16 begint met de verklaring, dat God de wereld zoo lief heeft, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon voor die wereld heeft

gegeven. Neen, daar staat eigenlijk, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon geeft. O zeker, Hij gaf ook Zijn Zoon, maar Hij geeft Hem ook nu nog, en Hij zal Hem blijven geven, tot het geheele werk is volbracht.

God heeft de *wereld* lief, d.w.z. den kosmos, het geheele wereldsysteem met alles wat er in is, dus ook den ongeloofige, en ook voor hen geeft Hij Zijn Zoon ter redding, op dezelfde manier als God de slang ter redding gaf voor de geheele murmureerende gemeente in de woestijn. En al moge het nu waar zijn, dat alleen degenen, die in dit leven in Hem gelooven, het eeuwige leven zullen ontvangen, het sluit die andere waarheid niet uit, dat de geheele wereld behouden zal worden. Dat zegt ons vers 17: “Want God geeft Zijn Zoon in de wereld, niet opdat Hij de wereld veroordeelen zou, maar opdat *de wereld door Hem zou behouden worden.*”

Gelooven we dus, dat God Zijn Zoon heeft gegeven en nog geeft voor de wereld, dan moeten we ook gelooven, dat die wereld behouden wordt. Wie het laatste loochent, loochent ook het eerste, of hij gelooft niet, dat Christus Zijn zending heeft vervuld en zal blijven vervullen tot het einde toe.

Toen de Heer deze woorden sprak, moest Hij nog worden verhoogd, wat ongetwijfeld zag op het kruis.

Paulus' evangelie van na het kruis zegt ons: “Hij is gehoorzaam geworden tot den dood, ja den dood des kruises. Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem een naam gegeven, welke boven allen naam is.” (Fil. 2:8,9.)

Tot zoover is de zending van Christus dus volkomen gelukt. De Vader heeft getoond, er over tevreden te zijn.

Zal hetgeen volgt ook gelukken?

God zond Zijn Zoon, opdat de wereld zou worden behouden.

God verhoogde Hem reeds, “*opdat* in den naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in den hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heer is, tot heerlijkheid Gods des Vaders.”

Dat is het doel. Dan pas is de redding der wereld volkomen.

Zal dat gelukken, ook niettegenstaande de ongeloovigen van Joh. 3:16 het leven der eeuwen zullen derven?

Ik heb er het volste vertrouwen in. Mijn vriend blijkbaar niet.

Mijn vriend sloeg Joh. 3:17 wijselijk over, maar vers 18 was weer van zijn gading als bezwaar tegen de alverzoening, en wel deze woorden: “die niet gelooft, is reede veroordeeld.”

Dit beteekende volgens hem weer, dat iemand, die veroordeeld is, in de oneindige rampzaligheid wordt gestort.

We zullen eens zien, of dit waar is.

We hebben in vers 18 een tegenstelling: Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld — die niet gelooft, is alreede veroordeeld. Eigenlijk staat er *geoordeeld*. Wij aanvaardden dat, en 't is zeker een groot voorrecht en genade Gods, dat de geloovigen zullen vrijgesteld worden van het oordeel, want wanneer God ook met hen in het recht zou treden, ook zij zouden niet kunnen bestaan.

Die niet gelooft, is alreede geoordeeld. Dit kan onmogelijk zien op het laatste oordeel, want dat ligt nog in de toekomst. Maar hun lot was toen reeds beslist. Indien ze in hun ongeloof bleven, zouden ze eens voor Gods troon moeten verschijnen om geoordeeld te worden. Maar moet op een oordeel een oneindige straf volgen? Dat lezen we niet. Op een oordeel kan een vrij-spraak volgen, en gezien dat er voor den grooten witten troon nog een boek des levens is, zullen er dan ook nog vrij-spraken zijn. En de anderen zullen geoordeeld worden naar hunne werken. (Op. 20:13.) De rechtvaardige Rechter zal een ieder rechtvaardig vergelden.

Maar we gaan reeds te ver, want in Joh. 3:18 wordt in 't geheel niet over het laatste oordeel gesproken.

We lezen in het volgende vers: “En dit is het oordeel (dat dus in vers 18 wordt bedoeld) dat het licht in de wereld is gekomen en de menschen hebben de duisternis liever gehad dan het licht, want hun werken waren boos.”

Christus was niet in de wereld gekomen om de wereld te veroordeelen, maar als het Licht. En door dat licht werden de duistere en booze werken van de Priesters en Farizeërs openbaar. Zij hadden liever gehad, dat de duisternis was gebleven. Het Licht sprak het oordeel over hen uit, wie ze waren. Ze waren alreede geoordeeld.

Dat is gezegd in deze verzen, en meer mogen we er niet uit lezen.

Is het niet wonderlijk, dat vooral de orthodoxe Christenheid bij het lezen over oordeel en straf maar direct denkt aan hel en verdoemenis?

Ik zie in Joh. 3 nog geen enkel bezwaar tegen de alverzoening.

Ja, toch wel, zegt die broeder: Leest u maar het laatste vers: “Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die den Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hen.” Dat is dan toch wel afdoende.

Ik weet, dat deze tekst ook steeds weer wordt gebruikt als een sterk bolwerk tegen de alverzoening en als een onomstootelijk bewijs voor de eeuwige verdoemenis. Het staat er zoo beslissend: de geloovigen het eeuwige leven, de ongehoorzamen niet.

Het gaat ook hier natuurlijk nog om datzelfde leven der eeuwen, waar steeds in dit hoofdstuk sprake van is. En we hebben er reeds bij herhaling op gewezen, dat op grond van vele uitspraken in Gods Woord de ongelooovigen, en in dit geval de ongehoorzamen, degenen dus, die geen gehoor wilden geven aan het aanvaarden van den Zoon van God als den Messias van Israel en het Licht der wereld, dit leven niet zullen deelachtig worden.

Er is hier geen sprake van, zooals maar klakkeloos wordt aangenomen, dat hier gesproken wordt van hemel en hel.

Is het u wel eens opgevallen, lezers, dat de Heer hier slechts spreekt van *aardsche* dingen, die Nikodemus nog niet eens verstond of geloofde?

De Heer spreekt tot Israel over het koninkrijk, dat ze indien ze in den Koning zullen gelooven, nog zullen ontvangen, wanneer

ze naar de beloften het land der vaders zullen beërven, d.i. in de toekomstige eeuwen op de aarde. Israels hope is aardsch.

De hemelsche dingen heeft de verheerlijkte Christus later geopenbaard aan en door den apostel Paulus.

De toorn Gods blijft op de ongehoorzamen.

Hier wordt onder verstaan, dat dit een eindelooze toorn zal zijn, die nooit meer zal ophouden. Maar welke reden is daar voor? Wat weten wij, schepsels van den tijd, van de oneindigheid?

Het zou ons te ver voeren, om al de plaatsen op te noemen, waar God zegt, dat Zijn toorn en grimmigheid zal ophouden met blijven, zoodra de oorzaak is weggenomen.

De oorzaak van Gods toorn was hier Israels ongehoorzaamheid in het gelooven, dat Jezus, de Zoon Gods, hun Heer was. Maar wanneer die oorzaak opgeheven is, zal ook de toorn opgeheven worden. En nu profeteerde Jesaja het reeds over Israel, en Paulus over al het schepsel, (Jes. 45:23; Fil. 2:10.) waar ze zich mogen bevinden, dat allen eens zullen belijden, dat Jezus Christus hun Heer is. En dan zal God niet meer toornig zijn, want het zal zijn tot Zijn heerlijkheid of blijdschap. Dan zal God aller Vader zijn en Jezus Christus aller Heer.

Geachte medegeloovigen, “ook wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk als de anderen. Maar God, die rijk is in barmhartigheid, door Zijn groote liefde, waarmede hij ons liefgehad heeft. . . heeft ons levend gemaakt in Christus.” (Ef. 2:3-5.) En dat enkel uit genade.

Maar met diezelfde groote liefde, we hebben het gezien, heeft hij ook nog die anderen lief, de geheele wereld. En al zullen ze ook allen in Adam sterven, ook zij zullen allen *in Christus levend gemaakt worden*. (1 Kor. 15:22.) Zijn groote liefde zal het winnen. Eens zal alle toorn opgeheven zijn, en in principe is de toorn reeds opgeheven. “Want God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, hunne zonden hen niet toerekenende.” (2 Kor. 5:19.)

Van Gods kant is de zaak reeds in orde, en wij hebben den toorn Gods niet meer te verkondigen, maar de gezanten Gods hebben aan een ieder de boodschap te brengen, dat God door het offer van Zijn Zoon Jezus Christus verzoend is, en den zondaar van Christus' wege te bidden, zich ook met God te verzoenen.

Het volgende bezwaar tegen de alverzoening was Marcus 9:43 en 45.

Hier wordt, meende hij, gesproken over de hel, als een onuitblusschelijk vuur.

Is hier waarlijk' sprake van *al* de ongeloofigen, die in een poel des vuurs zullen geworpen worden, om daar altijd en eindelooz bewust te branden? Dat bedoelde mijn vriend.

Wat wordt in Marc. 9 bedoeld met hel? Overal waar de St. vertalers in dit hoofdstuk "hel" hebben vertaald, staat in den grondtekst "gehenna," dat een vergriekscht woord is voor "het dal van Hinnom" of "Gai-Hinnom."

Dit dal ligt ten zuiden van Jeruzalem, en daar werd de afval uit de stad verbrand. Dit vuur werd steeds brandende gehouden, vandaar heet het onuitblusschelijk, maar ik denk wel niet, dat het nu nog brandt. In Jer. 31:40 wordt gehenna het dal der doode lichamen en der asch genoemd. De lijken van ter dood gebrachte misdadigers werden er ook in verbrand. De worm stierf daar niet uit en knaagde steeds aan de overblijfsels.

Het was dus geen plaats, waar al de ongeloofigen bewust voortleefden in de vreeselijkste folteringen, maar waar ter dood gebrachte lichamen in werden geworpen. Millioenen en millioenen menschen, die stierven, hebben nooit van dit dal gehoord en zijn daar ook niet in geworpen.

Het is slechts ten opzichte van die velen een zeer klein aantal, waarover de Heer hier spreekt. Hij spreekt zelfs niet van ongeloofigen, maar van hen, die degenen, die in Hem geloofden, ergerden.

Maar ook degenen, die in de gehenna werden geworpen, zullen eens weer opstaan. De gehenna werd hun graf, en eens

zullen de graven hun dooden wedergeven, om voor Gods troon te verschijnen.

En ook zij behooren tot die allen, in wie God eens alles zal zijn.

Waarom moeten we toch steeds weer uit zulke Schriftplaatsen de oneindige verdoemenis lezen van al de niet uitverkorenen?

Laat ons toch voorzichtig zijn, want zoo Gods Woord te lezen en er zulke verklaringen aan te geven, is zondig en God ootterend.

Rom. 9:18: “Zoo ontfermt Hij zich dan, diens Hij wil, en verhardt, dien Hij wil,” was een andere tekst, dien mijn tegenstander lanceerde tegen de alverzoening.

Degenen, die God verhardt, kunnen niet gered worden.

Waarom niet?

Het zou ten eerste al zeer onbillijk zijn, dat God iemands hart verhardt en hem daarvoor oneindig zou doen lijden.

Neen, als God iemands hart verhardt, dan is het met een doel. Het voorbeeld is hier de geschiedenis van Farao. Farao's hart werd door God verhardt, of beter versterkt, opdat Hij in Israel Zijn groote kracht zou bewijzen, en opdat Zijn naam over de geheele aarde zou worden verkondigd. (Rom. 9:17.)

Maar voor dat feit gaat Farao niet in de eeuwige verdoemenis.

In Rom. 11 lezen we over de verharding van Israel, ook Gods werk. (:8-10.) Israel moest vallen, maar met een doel. Hun val werd de redding der natiën. (:11.) Maar aan Israels verharding komt een einde. Er is een totdat (:25.) En dan zal dat verharde Israel zalig worden. (:26.)

Dat is geheel iets anders dan oneindig verdoemd.

Zoo zien we, dat Rom. 9:8 ook in 't geheel geen bezwaar is tegen de alverzoening.

Ik had Schriftbewijs uit 1 Kor. 15 aangehaald, vóór de alverzoening.

Dit vond die broeder al zeer dwaas, “want,” beweerde hij, “het begin van dat hoofdstuk spreekt dat reeds tegen. In vers 3

staat, dat Christus gestorven is voor *onze* zonden en in vers 2 reeds, dat *gij* zalig wordt, indien *gij* het evangelie behoudt op zoodanige wijze, als ik het u verkondigd heb.” M.a.w. buiten degenen, die Paulus daar noemt, wordt er niemand gered, en die moeten dus noodzakelijk naar de plaats der rampzaligheid.

Hoe oppervlakkig leest men toch de Schrift Paulus spreekt hier tot de geloovige gemeente, en dus kon hij moeilijk anders zeggen dan: “Christus stierf voor onze zonden.” Maar dat sluit toch niet uit, dat wanneer op een andere plaats gezegd wordt, dat Hij den dood voor allen smaakte, (Hebr. 2:9.) dat dat ook niet waar is. En wanneer we in 1 Joh. 2:2 lezen: “Hij is een verzoening voor *onze* zonden, en niet alleen voor de onze, *maar ook voor de zonden der geheele wereld,*” dan is dat ook toch waar. Het een sluit het andere toch niet uit.

De gemeente van Korinthe zou zalig, niet gered — dat was ze reeds — maar zalig, d.i. gelukkig worden, indien ze het evangelie behielden, zooals Paulus hun dit had verkondigd. En die dat evangelie niet zouden behouden, gaan volgens mijn vriend maar weer allen den verkeerden kant op, dus geen alverzoening.

Indien dit waar was, dan zou het er maar slecht uitzien voor mijn broeder en allen, die dezelfde gevoelens hebben. Een hoofd-thema toch in het Paulus-evangelie is wel de leer der alverzoening, en in ditzelfde hoofdstuk komt dit al zeer duidelijk naar voren.

Maar in plaats van zich daaraan te houden, wordt dit ten felste bestreden, en hoe droevig dit is, toch mogen ze God danken, dat hun redding in laatste instantie niet afhangt van het al of niet houden aan het evangelie van Paulus, maar aan het verzoenend werk van Christus.

Wat zou het Christendom echter veel zaliger, d.i. gelukkiger zijn, indien men zich hield aan hetgeen Paulus verkondigde, en ook vooral wat betreft de alverzoening.

Ik had ook 1 Kor. 15:22 aangehaald als bewijs voor de alverzoening. “Gelijk allen in Adam sterven, alzoo zullen ook in Christus allen levendgemaakt worden.”

Dat kon niet waar zijn: “want in vers 23 wordt uw aangehaalde bewijsvoering u ontnomen,” zoo luidde het. “Levend-gemaakt wordt een iegelijk in zijn orde, de eersteling Christus, daarna *die van Christus* zijn in Zijn toekomst.” En daarmee uit. De rest wordt niet levend gemaakt, en Paulus weerspreekt zichzelf.

Ik maakte mijn vriend er attent op, dat vers 23 juist vers 22 bevestigde. De iegelijken, ieder persoonlijk van vers 23 zijn de allen van vers 22. Daar worden ze geordend in hoofdgroepen. Eerst Christus, daarna die reeds van Christus zijn, maar dan komt er nog een daarna. We moeten doorlezen, totdat we ten slotte hooren, dat allen van Christus zullen worden, en dat Christus, wanneer het zoover is, alles aan den Vader zal overgeven, ook Zich zelf, opdat het groote doel bereikt wordt: “God alles in allen.” (:28.)

Daar had hij echter niet van terug, en hij constateerde ten slotte, dat het alles *tegen de belijdenis* was, en dus: ik was een ketter.

Ik kon dat niet weerspreken, maar ook dat is geen bewijs tegen de alverzoening.

Nu we toch aan den gang zijn, wil ik nog een en ander schrijven over dien ouden broeder, die mij, 't is al weer een paar jaar geleden, ook over zijn bezwaren tegen de alverzoening schreef.

Hij is kort nadien gestorven, en alhoewel hij zelf niet in die verwachting leefde, toch twijfel ik er geen moment aan, dat ook hij zal behooren bij hen, die straks op de stem van onzen Heer uit het graf zullen verrijzen en hun Zaligmaker tegemoet gaan in de lucht.

Deze broeder had op mijn verzoek het boek van Dr. Ströter “Het Evangelie Gods” gelezen; en dat bracht hem in vuur.

Het allervreeselijkste vond hij daarin nog niet, dat alle menschen behouden zouden worden — ook dat geloofde hij niet — maar dat ook nog de gevallen engelen gered zouden worden, dat vond hij Godonteerend en duivelsch.

Laat mij even zeggen, dat deze broeder, hoewel geen theoloog, toch niet de eerste de beste was, maar een bekend persoon in kerkelijke kringen.

Hij zeide vanaf zijn elfde tot zijn zeven-en zeventigste jaar (zoo oud was hij toen) de Gereformeerde theologie te hebben bestudeerd, reden waarom hij zich bevoegd achtte, mij van de vreeselijke dwaling der alverzoening te bekeeren.

Deze broeder geloofde wel, dat de wereld, die God geschapen had, ook behouden zou worden. Dat staat toch duidelijk in de Schrift en anders zou Satan het winnen. Hij had echter m.i. een vreemde voorstelling van dat behouden worden en van die wereld.

Hij stelde de zaak voor als twee legers, die tegen elkaar strijden, elk zegge met 10000 manschappen. Aan het hoofd van het eene staat God, en aan het hoofd van het andere Satan. Ten slotte zal het leger van God het winnen, misschien met een verlies van 9500 man, en dan zegt men niet, dat de 500 overgeblevenen, maar dat *het leger* van God heeft overwonnen. De gesneuvelden gingen verloren, de overblijvenden bleven behouden en de overwinning is Godes. Dat was volgens hem het behouden der wereld. In de overgeblevenen, de overwinnaars, wordt de wereld behouden.

Hij noemde dit de pure Gereformeerde voorstelling en wie het anders zeide, kende de Gereformeerde leer niet.

Maar dit is m.i. een geheel verkeerde en onschriftuurlijke voorstelling.

Het is niet waar, dat Satan als een eigenmachtig veldheer tegenover God staat, tegen wien God heeft te strijden. We geven Satan daarmee al te veel eer en verheffen hem tot een god. Satan is ondergeschikt aan God en staat in Zijn dienst, en alles wat Satan doet, ligt in Gods wil en in Gods raad. Indien we dat niet gelooven, dan gelooven we niet aan een almachtigen, alles beheerschenden God. Aan een God, die het herhaaldelijk weer zegt: "Ik ben Jehovah, en niemand meer. Ik formeer het licht en

schep de duisternis. Ik maak den vrede en schep het kwaad; Ik Jehovah, doe al deze dingen. Ik heb de aarde gemaakt en ik heb den mensch daarop geschapen, Ik ben het: Mijne handen hebben de hemelen uitgebreid, en Ik heb al hun heir bevel gegeven. Ik heb gezworen bij Mijzelf; er is een woord der gerechtigheid uit Mijn mond gegaan, en het zal niet wederkeeren: dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong Mij zal zweren.” (Jes. 45:7,12, 22

En hoe kunnen de tegenstanders van de alverzoening zeggen, dat de overwinning Godes zal zijn, indien God verreweg het grootste deel van Zijn schepselen in de macht van Satan moet laten, daar Hij ze niet kan redden?

De 500, of het kleine overblijfsel, kan niet de wereld zijn.

Volgens de opvatting van mijn vriend behooren tot de wereld niet de Satan en de booze machten. Ze behooren dus niet tot Gods schepping.

Dat is niet volgens de Schrift: “God schiep in den beginne hemel en aarde.” (Gen. 1:1.) “Door het woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt en door den geest Zijns mond *al hun heir*.” (Ps. 33:6.) “*De wereld en haar volheid*, die hebt Gij gegrond.” (Ps. 89:12.) “Christus is de eersteling aller creaturen,” (Col. 1:15.) maar “God *schiep* (ook) *den verderver* om te vernielen.” (Jes. 54:16.) Door, of beter, in Christus schiep God het alles. (Col. 1:16.)

Wij kunnen dus niet met zijn voorstelling accoord gaan.

Deze broeder, wiens grootste bezwaar het was, dat ook nog de gevallen engelen zouden gered worden, zeide, dat daarvoor het verzoenend werk van Christus niet voldoende was, “want,” zoo redeneerde hij, “om *menschen* te redden moest de Heer Zelf mensch worden, lijden en sterven den bitteren dood des kruises en opstaan uit de dooden, doch wat had er dan niet moeten gebeuren, om aan Gods recht te voldoen inzake de gevallen engelen?”

We weten zeer weinig van de gevallen engelen af. Petrus spreekt over engelen, die gezondigd hebben, (2 Petr. 2:4.) en Judas over engelen, die hun beginsel niet bewaard hebben. (Jud. 6.) maar deze zijn veilig opgeborgen tot den dag des oordeels. De algemeene opvatting is, dat het vreeselijk goddelooze wezens zijn, en dat zal ook wel, maar ook de mensch heeft zijn beginsel niet bewaard en ook de mensch zondigt, en voor hen is het offer van Christus ook voldoende ter redding.

Ik weet wel, dat Satan door de theologie ook onder de gevallen engelen wordt gerekend, maar daar is nergens bewijs voor in de Schrift.

Indien Satan een gevallen engel was, dan zou hij nu volgens 2 Petr. 2:4 in de tartarus zijn. De Staten Vertaling zegt: in de hel. We lezen echter, dat hij nog omgaat als een brieschende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. (1 Petr. 2:5.)

Satan is de overste van de macht der lucht, (Ef. 2:2.) waartegen de geloovige heeft te strijden. (Ef. 6:12.) Maar “Christus is verre boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en allen naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze eeuw, maar ook in de toekomst, en Hij onderwerpt alles aan Zijn voeten.” (Ef. 1:20, 21.)

Dat echter met de gevallen engelen nog niet voorgoed is afgedaan, daarvan heeft Christus reeds blijk gegeven. Volgens 1 Petr. 3:18-20 heeft Hij na Zijn opstanding hen bezocht in hun gevangenschap.

Dat het offer van Christus niet voldoende zou zijn om deze gevallen geesten te redden, dat is niet volgens de Schrift. Gods recht vroeg niet meer dan dat offer, om de wereld te redden, en wat had Christus nog meer kunnen doen dan Zich zelf te geven geheel en al! En de Zoon heeft den Vader met de wereld verzoend, (2 Kor. 5:19.) en bij die wereld behooren ook de gevallen engelen.

Mijn vriend dacht, dat om de gevallen engelen te kunnen redden, Christus nogmaals zou moeten wederkomen, maar dan in

de gestalte van een gevallen engel, maar dat is niet zoo. Hij heeft met één offerande den Vader volkomen voldaan en verzoend.

Maar toch had mijn broeder een positief Schriftbewijs, dat het redden der gevallen engelen weersprak.

We zullen zien.

De tekst, die aangehaald werd tegen het redden en verzoenen der gevallen engelen, was Hebr. 2:16: “Waarlijk, Hij neemt de engelen *niet* aan, maar Hij neemt het zaad Abrahams aan.” “Ge ziet, alleen menschen kunnen zalig worden, gevallen engelen nooit,” zoo luidde het.

Deze tekst is werkelijk zoo gezien een bezwaar tegen de alverzoening, want de alverzoening sluit de engelen niet uit. Hij, d.i. God neemt de engelen niet aan, en mijn vriend bedoelde gevallen engelen.

Maar in het geheele verband in Hfdst. 1 en 2 wordt van geen gevallen engel gesproken, maar van de heilige engelen, de gewillige dienaren Gods, waarvan Christus het hoofd is, en die een tijdlang zelf boven Hem hadden gestaan, toen Hij in Zijn vernedering een weinig minder was geworden dan die gediensstige boodschappers.

Zou God die engelen niet aannemen, die Hem dag en nacht dienen en Hem niets dan lof en eere brengen?

Men zou zeggen, die heeft Hij nooit verstooten zelfs.

Mijn broeder heeft denkkelijk verkeerd gelezen, en daar is de St. Vertaling ook mee schuldig aan, die *hij* beide keeren heeft vertaald met een hoofdletter. *Hij* neemt de engelen niet aan, Hij neemt het zaad Abrahams aan.

Indien we even lezen, wat er aan dit vers voorafgaat, dan zien we dadelijk, dat dit fout is. We lezen in vers 14, dat Christus door Zijn dood te niet zou doen dengene, die macht over den dood had, dat is satan, en vrijmaken zou allen, die in vreeze des doods, door heel hun leven heen, in slavernij onderworpen waren. En dan volgt in vers 16: “Want waarlijk hij grijpt de engelen

niet aan, maar hij grijpt het zaad Abrahams aan.” (C.V.)

Wie is die hij?

Dat is duidelijk genoeg. Het is hij, die den mensch in slavernij houdt. Het is de dood of de vreeze des doods. De dood heeft elk mensch in zijn greep, ook het zaad Abrahams. Maar de dood heeft de heilige engelen niet in zijn greep, want zij zijn niet aan den dood onderworpen.

We zien wel, hoe gevaarlijk het is, zoo maar een tekst uit zijn verband te scheuren, om daarop een theorie te bouwen.

Die broeder geloofde natuurlijk evenmin, dat alle menschen gered zullen worden, en ook hij kwam met de teksten uit de evangeliën, die we reeds behandelden.

Toen deze echter hun doel misten, kwam hij nogmaals met een tekst uit den Hebreënbrieff die volgens hem de alverzoening geheel weerlegde. Het was Hebr. 12:14: “Zonder heiligmaking zal niemand den Heer zien.”

Hij wilde hiermede zeggen, dat een ieder, die zalig wil worden na den dood, reeds in dit leven een zekeren graad van heiligheid moet verwerven, en die dat niet deed, was voor eeuwig verloren, met alles wat daar bij behoort. Dit bedoelde het niet zien van den Heer.

Nu vind ik dat woord “heiligmaken” een gevaarlijk woord in onze vertaling. Dat *maken* geeft ons zoo licht de gedachte van zelf doen en eigen redding. En het is zoo afhankelijk van een lang of een kort leven. Wat zou de moordenaar, naast Jezus aan het kruis, nog terecht kunnen brengen aan zijn heiligmaking? En toch werd hem onmiddellijk na zijn geloofsuiting beloofd, later den Heer te zullen zien. Hij zou met Hem in Zijn koninkrijk zijn.

Ik heb mijn moeder, die, destijds bijna negentig jaar oud was, en die meer dan een halve eeuw dagelijks van haar Heiland had getuigd, toen eens gevraagd, hoe ver zij het had gebracht in die zoo hooggeroemde heiligmaking. Zij antwoordde mij: “Och jongen, niet ver. Ik heb nog hetzelfde booze hart en ik sta nog al te vaak midden in Rom. 7, zoodat ik met Paulus moet uitroepen:

Ik ellendig mensch, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods? Maar ik weet mij geborgen in Jezus Christus, mijn Verlosser.”

Dat heeft mij gerustgesteld, wat betreft dat heiligmaken, en ik heb in 't vervolg, wanneer ik dat woord heiligmaking tegenkwam, maar *heiliging* gelezen, omdat dat voor ons beter de ware beteekenis weergeeft? En we kunnen gerust overal, waar in de St. Vert. heiligmaking staat, heiliging lezen.

Wat is de beteekenis van heiliging of heiligen in Gods Woord? Het wil zeggen afzonderen, apart stellen. Wij zien dat vooral in den Israelietischen tabernakel- en tempeldienst, waar alles geheiligd d.i. afgezonderd moest worden voor Jehovah, en een heiligheid was een afgezonderde plaats. Wanneer iemand zich moest heiligen, dan moest hij zich afzonderen.

Laten we ook nooit denken, dat wanneer Paulus de leden der gemeente heiligen noemt, dat hij daarmee wil zeggen zondelozen, maar heiligen in den zin van afgezonderden, uitverkorenen. De mensch wordt hier nooit heilig in den zin van zondeloos, maar door genade zijn de uitverkorenen geheiligd in Christus. En alleen in Christus, in den Zondelooze, kan God ons zien als heiligen.

En laten we God danken, dat Hij geen zondeloosheid van den mensch eischt; dat Hij niet de zondeloozen, maar de goddeloozen rechtvaardigt. (Rom. 4:5.) En daardoor worden we weer geen rechtvaardigen, die nooit het minste onrecht meer doen, maar God stelt ons rechtvaardig voor Zich in Christus Jezus, den Rechtvaardige.

Maar we moeten teruggaan naar Hebr. 12:14. “Zonder heiligmaking,” neen, we lezen nu: “zonder heiliging zal niemand den Heer zien.”

Wanneer we de voorgaande verzen lezen, dan zien we, dat het daar gaat over het leven en de opvoeding van de geloovige Hebreëen, en in vers 14 wordt de vermaning gegeven om den vrede en de heiliging te zoeken, of in vrede met de broeders

te leven, afgezonderd van de booze wereld. Indien ze dat niet deden, zouden ze *den Heer niet zien*.

We kunnen dat laatste niet letterlijk opvatten, want we lezen reeds in Ex. 33:20: “Mij zal geen mensch zien, en leven.”

Maar evenals er sprake is van God ontmoeten, Zijn aangezicht aanschouwen, voor 's Heeren aangezicht wandelen enz. alle uitspraken met een geestelijke beteekenis, zoo geldt dit ook voor den Heer zien.

Het wil zeggen: in geestelijke gemeenschap met God te leven. En dat zouden alleen zij, die zich heiligden, d.i. afzonderden van de booze wereld.

Hebr. 12:14 heeft dan ook niets met de uiteindelijke verzoening te maken en spreekt deze niet tegen. Het ziet op dit leven, waarin niemand letterlijk God zal zien, maar eens zullen allen 's Heeren aangezicht en gerechtigheid aanschouwen, niet in dit leven, maar wanneer ze zullen opwaken, verzadigd met het beeld Gods.

Wat had deze geliefde broeder nuttiger zijn tijd kunnen besteden, wanneer hij wat minder de Gereformeerde theologie en wat meer Gods eigen Woord had bestudeerd.

Ik geef gaarne toe, dat er nog wel meer bezwaren tegen de alverzoening worden aangehaald, maar ik twijfel er niet aan, of ook die kunnen worden weerlegd.

Wij willen ten slotte nog wijzen op een bezwaar, en dat is, dat de leer der alverzoening en de leer der eindigende eeuwen — en die twee zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden — nieuwe leerstellingen zouden zijn.

Wat het eerste betreft, kunnen we alleen zeggen, dat de alverzoening volgens het plan Gods bestaat, dat dit door den geheelen Bijbel heenloopt, en in het kort uitgedrukt wordt in Rom. 11:36: “Uit Hem en door Hem en tot Hem is het alles; aan Hem de glorie voor de aionen.” En dat is toch heusch geen nieuwe gedachte.

En het tweede is al even oud.

Indien ge uw Bijbel, ook de St. Vertaling, er eens ernstig over naleest, dan zult ge zult tot de erkenning moeten komen, dat al die eeuwen of eeuwigheden, die daarin voorkomen, beperkt zijn en zullen eindigen, al duren ze dan nog zoo lang.

En ook de heilige mannen Gods, die geïnspireerd werden den Bijbel te schrijven, hebben het niet anders gezien, evenmin als de allervroegste Christelijke gemeenten.

Ik wil u er even opmerkzaam op maken, dat in werkelijkheid het woord eeuwigheid in de Schrift niet voorkomt. Daar is alleen sprake van het Hebreeuwsche olaam, overeenkomende met het Grieksche aioon (eeuw) van aioonen (eeuwen) en van aionios. (eeuwig.) En niemand zal toch zeggen dat een eeuw of eeuwen onbeperkt zijn, en dat eeuwig iets anders is dan hetgeen met die beperkte eeuwen in verband staat.

Hoe is men dan aan die eeuwig-oneindigheids-leer gekomen?

Deze leer vindt haar eigenlijken oorsprong in de Latijnsche vertaling van den Bijbel uit de grondtaal, en is door die Latijnsche vertaling ook in de andere vertalingen ingeslopen.

Willen we dan ook de goede vertaling van den Bijbel hebben, dan moeten we terug naar de oorspronkelijke grondtalen, Hebreeuwsch en Grieksch, waarin onze Bijbel werd geschreven.

Wij hebben voor het N. Testament “the Concordant Version” een Engelsche vertaling uit de drie oudste Grieksche handschriften. Deze, voor zoover ik weet, eenig in zijn soort, is concordant vertaald, d.w.z. voor elk Grieksch woord is één Engelsch woord gebruikt, dat dezelfde beteekenis heeft of er zoo dicht mogelijk bij komt. De vertaler laat het woord aioon staan, wat reeds veel verwarring voorkomt.

Aan een gelijksoortige vertaling van het O. Testament wordt gewerkt.

De Statenvertalers, om daar maar bij te blijven, hebben aioon en aionios niet alleen vertaald door eeuw en eeuwig, maar ook door eeuwigheid en wereld.

Dit is gebeurd onder den invloed van die Latijnsche vertaling, die het eerst begonnen zijn aan het Grieksche aioon twee beteekenissen te geven, uitkomende in de woorden “seculum” en “aeternus,” het eerste dat “wereld” of “wereldordening” wil zeggen, en het tweede “eeuwig.”

Het was de Karthaagsche kerkvader Tertullianus, van wien de oudste Latijnsche vertaling is, die begonnen is de dubbele beteekenis te geven aan aioon. En Hieronymus, die later te Rome de opdracht kreeg, die vertaling te corrigeeren en die de bekende Vulgata bewerkte, heeft de groote fout begaan, deze dubbele beteekenis van aioon over te nemen.

Het is echter niet eens zeker, dat de vertalers van 't Grieksch in 't Latijn met aeternus oneindig hebben willen uitdrukken, of ook tijdperk of levenslangen duur.

En ook in mijn Latijnsch woordenboek staat achter aeternus: “de eeuwigheid, *eeuwige tijd*,” of we zouden kunnen zeggen: der eeuwen tijd.

De gedachte van eeuwig-oneindig is blijkbaar langzamerhand ingeslopen, en dat is niet te verwonderen.

Onder den invloed van een man als Tertullianus, die de liefde Gods niet kende en Hem alleen zag als een wrekkenden Rechter, die op de een of andere manier bevrediging wilde zoeken, en zijn nog strengeren navolger Augustinus, die het menschengeslacht beschouwde als “een verdoemde verzameling en verloren massa,” (*conspersis dammata, massa perditionis*) voor wie de allerzwaarste straf nog niet voldoende was, werd de leer van de eeuwige verdoemenis in de Roomsche kerk ingevoerd, en werd hoe langer hoe meer aan het woord aeternus de beteekenis van oneindig gegeven. En deze beteekenis werd later, voor zoover dit mogelijk was, ook aan het Grieksche aioonios gegeven.

Tegenover deze kerkvaders staan echter nog anderen, die nog niet onder den invloed der Latijnsche vertaling stonden, en waarvan we uitspraken hebben, die duidelijk aantoonen, dat ze niet geloofden aan een oneindige verdoemenis.

We hebben die uitspraken wel niet noodig, maar toch bevestigen ze ook, dat noch in den grondtekst, noch in de eerste gemeenten, noch in het Grieksch sprekend Oosten, noch in de oudste Bijbelvertalingen er oorsprong en bewijs voor de leer van de oneindige straf te vinden is.

De oorsprong van die leer ligt in het Latijnsche Westen, in de kerk van Rome, bij de Karthaagsche vaders, die door hun invloed beslisten over de ontwikkeling van deze kerk.

En dit is van beslissenden invloed geweest op de Reformators en de Vertalers in de middeleeuwen, die de oudste getuigenissen niet voldoende kenden en daardoor, zeker onbewust, latere dwalingen overnamen en handhaafden. Die niettegenstaande hun goeden wil, sommige woorden zoo verstonden, zooals ze in hun tijd verstaan werden.

Hoogstwaarschijnlijk zouden velen van hen de eersten zijn geweest, om te corrigeeren, wat verder onderzoek als dwaling had aangewezen, en deze zouden, indien ze konden, nu een ieder dankbaar zijn, die zich er voor inspant om de oorspronkelijke waarheid weer zuiver aan het licht te brengen.

En hoe heerlijk zou het zijn, als de tegenwoordige Christenheid, in plaats van met allerlei bezwaren te komen, het dankbaar aanvaardde, dat zulk een vreeselijke, God-onteerende leer als de oneindige verdoemenis, niet in Gods Woord is te vinden.

Neen, geachte lezers, de leer der alverzoening, de kostelijke leer van den alles reddenden God, is niet nieuw, maar zoo oud als het plan Gods zelf. Ze werd echter reeds al te lang verstikt, en de oorzaak daarvan was in hoofdzaak de verderfelijke, onware leer van eeuwig-oneindig.

Laten we degenen, die dat weer aan het licht brengen, veeleer danken dan smaden.

Laat ons terugkeeren naar de oude paden, die toch altijd weer de versche en levende zijn.

Ik herinner mij ten slotte nog dien evangelist, die na het lezen van het boek van Dr. Ströter zeide: "Indien dat waar was, wat

daar in staat,” hij bedoelde wat betreft de alverzoening, “dan hield ik onmiddellijk op met evangeliseeren.”

Arme man, die het heerlijker vond, de boodschap te brengen van een alles verdoemenden God, dan de boodschap van een alles reddenden en verzoenenden God. Zou het dan niet beter zijn, dat hij toch maar dadelijk ophield met dat z.g. evangeliseeren?

En toch is ook dit een algemeen bezwaar tegen de alverzoening.

Velen van de z.g. dienaren des woords vreezen, dat ze bij gebrek aan een hel- en verdoemenis-prediking, een krachtig middel verliezen om den zondaar tot God te drijven.

Ik zou al dezulken willen toeroepen: Probeert het toch eens met de verkondiging van het rijke evangelie der genade Gods, het evangelie van de alles overwinnende liefde. Zet al de bezwaren op zij, want ze zijn nutteloos en verderfelijk, en geeft Gode de eer en heerlijkheid voor Zijn onuitsprekelijke genadegave, ons en de geheele wereld geschonken in het alles reddende en verzoenende bloed van onzen Heer Jezus Christus.

A. Oosterhuis.

* * * * *